

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

http://republika.pl/niva_bielastok/
niva_bielastok@poczta.onet.pl
niva_bielastok@skrzynka.pl

№ 29 (2410) Год XLVII

Беласток 21 ліпеня 2002 г.

Цана 2,00 зл.

Палёнія не для Беларусі

Беларускай службе V Праграмы Польскага радыё (Радыё Палёнія) пагражае закрыццё. Заявілі аб гэтым 28 чэрвеня Польскае радыё і Бі-бі-сі, спасылаючыся на выказванне міністра замежных спраў Владзімежа Цімашэвіча, які на падставе інфармацыі дыспрадстаўніцтваў сцвердзіў, што ў свеце найбольшай папулярнасцю карыстаюцца польскія перадачы на мове эсперанта. Міністр не сустрэў таксама ніводнага паляка на Усходзе, які б сказаў, што слухае Радыё Палёнія. Таму, на яго думку, „няма сэнсу выкідваць грамадскія грошы на перадачы, якія не трапляюць да слухача”. Міністэрства замежных спраў, якое куріруе Радыё Палёнія і Тэлебачанне Палёнія ды часткова іх фінансуе, намерваецца змяніць формулу вяшчання, напрыклад, распаўсюджаць перадачы шляхам Інтэрнэту і іншых тэхналогій. У такой сітуацыі рэальнай стала пагроза ліквідацыі ўсходніх рэдакцый Радыё Палёнія — беларускай, рускай і ўкраінскай. Паводле неафіцыйных вестак, можа гэта адбыцца ў пачатку верасня.

Беларуская рэдакцыя ўзнікла 13 студзеня 1992 г. Цяпер вяшчае яна 4 гадзіны ў суткі, а перадачы можна слухаць на кароткіх хвалях і цераз аўдыёканалы спадарожнікавага тэлебачання. Апрача варшаўскага калектыву перадачы дапамагаюць рыхтаваць таксама журналісты з Беластока і Мінска. У перадачах змяшчаецца інфармацыя пра польскі шлях да дэмакратыі і прававой дзяржавы, пра жыццё беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы, выказваюцца польскі і заходні погляды на падзеі ў Беларусі. Як паведаміла Радыё Свабода дырэктар беларускай рэдакцыі Ніна Баршчэўская, дзякуючы актыўнасці слухачоў штотыдзень выходзяць у эфір тры перадачы: „Рэдакцыйная пошта”, „Канцэрт віншаванняў” і праграма, у якой слухачы выказваюць свае погляды на польска-беларускія адносіны.

Задачай усходніх рэдакцый Радыё Палёнія, апрача асноўнай — падтрымкі сувязей з палякамі ў краінах Саюза Незалежных Дзяржаў, з’яўляецца таксама ўсталяванне ўзаемаразумення паміж суседнімі нацыямі, у тым ліку паміж польскім і беларускім народамі. Закрыццё беларускай службы напярэдадні далучэння Польшчы да Еўрапейскага Саюза абмяжуе і так сціплы абмен інфармацыяй паміж нашымі дзяржавамі. А яшчэ не так даўно кіраўнік польскага знешнепалітычнага ведамства заявіў, што Польшча ў ходзе інтэграцыі з еўрапейскімі структурамі не будзе адварочвацца ад усходніх суседзяў, а толькі будзе будаваць масты і пашыраць інфармацыю.

Віталь ЛУБА

Публіка радасна танцавала пад гукі беларускіх песень разам з выканаўцамі. На здымку — гурт „Крыніца” з Беластока.

Чароўная купальская ноч

Паўліна ШАФРАН

Купальская ноч у Белавежы згуртавала 6 ліпеня каля 6 тысяч людзей. У Белавежу прыехалі не толькі людзі з цэлай Польшчы, але і госці з-за мяжы — традыцыйна беларусы і прадстаўнікі іншых славянскіх народаў (украінцы, расіяне), а нават немцы зацікаўлены культурай „братоў славян” ці групка французцаў, якая прыехала ў пушчу ў пошуках „магутных звяроў” і амерыканцы, якія прыехалі ў Гайнаўку наведваць сваіх родных. Сваю радасць ад прысутнасці выказвалі яны гучным і заадно адказам на амаль усе мае пытанні словам: „о’кей!”. Бо сапраўды, у гэтым годзе ў Белавежы ўсё было „ОК!”.

Большасць удзельнікаў Купальскай ночы складалі маладыя людзі, якія з’ехаліся ў Белавежу, здавалася б, у пошуках папараць-кветкі. На жаль, былі яны больш зацікаўлены танным півам і іншымі атракцыёнамі, прапанаванымі прадаўцамі цацачных крамак.

Арганізатар імпрэзы — Беларускае грамадска-культурнае таварыства — у гэтым годзе прыемна парадаваў удзельнікаў мерапрыемства. На гэты раз не было доўгіх прамоваў, а гурты, якія прыма-лі ўдзел у канцэрце, спявалі з большай ахвотай, запалам. Толькі два з іх (на жаль, былі гэта гурты арганізатараў — маладзёжны „Каласкі” і старэйшы „Крыніца”) не выклікалі эйфарыі ў публікі. Прычына гэтаму была прэзаічная — папросту не было іх амаль чуваць.

Інакш выглядалі выступленні такіх гуртоў як „Прымакі”, „Ас”, „Хлопцы-рыбалоўцы”, „Распяваны Гарадок” і „Арэшкі”, якія разагравалі белавежскую публіку. Да гэтай пары не было

такой сітуацыі, каб выступленні гэтых двух апошніх калектываў заахвацілі публіку да танцаў. Людзі звычайна слухалі, часам падспевалі, а ў гэтым годзе — гулялі! І добра. Гэта абазначае, што гурты шукаюць нечага новага, змяняюцца, пачынаюць спяваць пад публіку, стараюцца наладзіць з ёю кантакт. Увагу ўдзельнікаў мерапрыемства прыцягнуў адзін з беларускіх гасцей канцэрта. „Купалінка” і астатнія беларускія песні ў выкананні Якава Навуменкі надоўга астануцца ў сэрцах слухачоў.

Навінкай у гэтым годзе быў сюрпрыз, якім арганізатары прыемна парадавалі ўсіх удзельнікаў. Некалькі мінут да поўначы пачаўся паказ феерверкаў і на небі паявіліся цудоўныя вогненныя ўзоры. Амаль дваццаць мінут 6 тысяч народу стаяла нерухома з паднятымі ўгару галовамі і з радасцю ў вачах войкала ад захаплення і громка апладзіравала.

Надвор’е ў гэтым годзе таксама паспрыяла. Цёплы вечар і адсутнасць камароў (проста сенсацыя!) паўплывалі на тое, што выявілася многа аматараў плавання і вылаўлівання купальскіх вяноў, якіх майстэрства і прыгожасць выклікала захапленне не толькі ў юнакоў. Былі вялікія, каляровыя вянікі са свечкамі, стужкамі, выкананыя гуртамі, і меншыя, больш сціплыя, сплеценыя з палявых кветак дзяўчатамі з публікі. Адны і другія карысталіся вялікім зацікаўленнем.

Арганізатары ў гэтым годзе пастараліся запэўніць удзельнікаў бяспекі, наймаючы ахоўнікаў. Удалося гэта амаль цалкам. Здзіўленне выклікаў толькі факт, што калі дайшло да некалькіх, не-

[працяг 2]

Хто хоча, той можа 2

Магчыма, у нечым амерыканскія кангрэсмены, якія распрацавалі і вынеслі „Акт аб дэмакратыі ў Беларусі” на разгляд Кангрэса крыху перастараліся. Але гэта можа ў нечым тычыцца толькі афішавання дапамогі недзяржаўным беларускім арганізацыям фінансавымі сродкамі — сорак мільёнаў долараў на два гады. Бо адрозніччэ пачынаецца лік — многа гэта ці мала?

На грані банкруцтва 3

Гайнаўскае машынае прадпрыемства „Гамех”, вельмі задоўжанае ў сваіх контрагентаў і банках, апынулася на грані банкруцтва. Задоўжанаць у ЗУС заблакіравала банкаўскія рахункі і спыніла вытворчасць. Банкі не даюць ужо крэдытаў, а большасць работнікаў, у водпусках, чакае вырашэння будучыні прадпрыемства.

Між Беластокам

і Вільняй 4

У старой Еўропе ўзнікнуць цывілізацыйныя калідоры; адным з іх будзе Метрапалітальны калідор: з Бруселя цераз Берлін, Познань, Варшаву, Брэст, Мінск у Маскву. Беласточчына, калі неяк не падключыцца да Брэста, астанецца збоку, апусцець і зарасце лесам. Непатрэбным стане і Беласток...

Беларускае кіно ў Гданьску 8

На жаль, усе фільмы, хаця рознага часу прадукцыі, спалучала руская мова, што асабліва мясцовымі беларусамі было прынята адмоўна. Нават фільм „Дзікае паляванне караля Стаха”, зроблены на аснове аднайменнай аповесці Уладзіміра Караткевіча быў рускамоўны.

Бандарскае ішчасце 10

Аб’ект пажадлівасці: чатырохпавярховы гатэль і два гектары зямлі вакол яго. Надзел прымыкае да Семяноўскага вадасховішча. Права арэнды да 2015 года мае Здзіслаў Канікоўскі з Беластока. У сувязі з тым, што пасля таго як у вадзе знайшлі шкодныя водарасці, акаліца згубіла турыстычную прывабнасць, хоча ён пераўтварыць гатэль у Дом сацыяльнай апекі для псіхічна хворых.

Рэгаты, фэст і... 11

Выстраіліся ўсе самадзейныя фальклорныя калектывы і з песняй „Купалінка, купалінка, цёмная ночка” панеслі вянікі на ваду. Вельмі прыгожыя вянікі з валожкі, рамонкаў, ружаў, белай канюшыны, хрызантэмаў і іншых кветак, сплялі дзяўчаты і жанчыны са Старога Ляўкова і з хору ГДК.

Беларусь — беларусы

Хто хоча, той можа

Адным з апошніх крокаў у спробах неяк паўплываць на паляпшэнне палітычнай сітуацыі ў Беларусі плануюць у недалёкай будучыні прадпрыняць Злучаныя Штаты Амерыкі. Законапраект „Акт аб дэмакратыі ў Беларусі” прапанаваны на разгляд Кангрэсу ЗША.

Сэнс гэтага дакумента ў наступным — яшчэ больш ізаляваць беларускія ўлады ад стасункаў з Захадам, а таксама фінансава дапамагчы тым, хто шчыруе дзеля ўсталявання дэмакратыі ў Беларусі. Прадугледжваюцца і эканамічныя санкцыі — забарона стратэгічнага экспарту, рознага кшталту пазыкаў і інвестыцый у беларускую эканоміку, скарачэнне гандлю. Мэта ўсіх гэтых дзеянняў, на думку распрацоўшчыкаў законапраекта, у дапамозе беларускаму народу ў вяртанні да дэмакратычных нормаў жыцця.

Як Лукашэнкаўскія ўлады, так і апазіцыйныя палітыкі не пакінулі гэтыя крокі амерыканскіх рупліўцаў за беларускую дэмакратыю па-за ўвагай. Рэакцыю першых прадбачыць не цяжка — зноў пачуюцца выказванні аб двайных стандартах у палітыцы і ўмяшальніцтве ва ўнутраныя справы суверэннай краіны, а таксама фінансаванні апазіцыі. Што ж тычыцца другіх, то тут сітуацыя выглядае вельмі неадназначна і нават крыху смешна.

Дэмакратычная апазіцыя ў сваёй палітычнай барацьбе заўсёды апелявала да сусветнай супольнасці, слухна кажучы аб знявазе ў Беларусі элементарных нормаў дэмакратыі і правоў чалавека. І рабіла гэта па магчымасці як мага гучней, каб быць пачутай усімі, хто мае вушы. І вось, нарэшце, калі на гучныя заклікі пачуўся гучны адказ, некаторыя дэмакраты ажно перапугаліся — а ці не будзе горш? Маўляў, цяпер Лукашэнка з рэальнымі дакументамі на руках лёгка зможа паказаць „прадажнасць” апазіцыі і яшчэ больш выкліка нянавісць да яе з боку ўласнага электарату. Да дэмакратаў ледзьве не будзе прылеплена мянушка „ворагаў народа”, якія „кормяцца” з рук „заакіяніскіх імперыялістаў” і распачнецца новы віток цкавання іншадумцаў. Увогуле, калі вызначыць рэакцыю некаторых людзей, што называюць сабе дэмакратамі, да гэтага „Акта” адным сказам, то яна ў наступным — дзякуй вялікі, але не трэба!

Магчыма, у нечым амерыканскія кангрэсмены, якія распрацавалі і вынеслі „Акт аб дэмакратыі ў Беларусі” на раз-

гляд Кангрэса крыху перастараліся. Але гэта можа ў нечым тычыцца толькі афішавання дапамогі недзяржаўным беларускім арганізацыям фінансавымі сродкамі — сорак мільёнаў долараў на два гады. Бо адразу пачынаецца лік — многа гэта ці мала? Улады, вядома, зрагуюць такім чынам, нібыта такая сума з разраду касмічных. Прадстаўнікі няўрадавых арганізацый, па ўсёй верагоднасці, будуць казаць, што гэтыя грошы падобныя на кашачыя слёзы. У рэшце рэшт, усё звядзецца да пытання „хто колькі атрымае” і галоўная мэта — рэальнае дзеянне ў дапамозе дэмакратам з боку Злучаных Штатаў пасунецца кудысьці на задні план.

Менавіта ў гэтым, падаецца, асноўная недаробка законапраекта. Недаробка, якую з лёгкасцю можна выправіць, пакідаючы памер фінансавай дапамогі неакрэсленым і тым самым не даючы Лукашэнку аперыраваць канкрэтнымі лічбамі, бо раней з яго вуснаў неаднаразова чуліся заявы аб фінансаванні Захадам беларускай апазіцыі. І няма вялікага страху, што такое прагучыць зноў. Застаецца спадзявацца, што такія выпраўленні будуць зробленыя Кангрэсам падчас прыняцця „Акта”.

Што ж тычыцца астатніх палажэнняў законапраекта, то яны, па ўсяму відаць, даюць рэальную прапагандысцкую дапамогу тым, хто ў ёй зацікаўлены і здольны скарыстаць. Гэта заключаецца ў тым, што з’яўляецца яшчэ адна магчымасць у палітычных спрэчках з апалагетамі рэжыму дакументальна пацвярджаць свае словы аб тупіковасці абранага цяперашняй беларускай уладай шляху развіцця краіны. Бо калі з вышэйшым кіраўніцтвам краіны не жадае нават сустракацца такое ж кіраўніцтва іншых дзяржаў, калі замарожваюцца па палітычных прычынах эканамічныя стасункі, вынікам чаго ёсць пагаршэнне ўзроўню жыцця насельніцтва, то аб гэтым напэўна варта распавядаць выбаршчыкам. І распавядаць, імкнучыся набыць сабе большы палітычны аўтарытэт, дзякуючы, вядома, сваёй пазіцыі, што адрозніваецца ад пазіцыі Лукашэнкаўскай ўлады.

Канешне, такія дзеянні варта чакаць ад людзей, якія шукаюць шляхі дасягнення пастаўленых мэт, а не толькі бачаць у любых зменах новыя перашкоды. А менавіта гэтым, на жаль, „хворыя” сёння шмат хто з дэмакратычнай апазіцыі ў Беларусі. Уладзімір ЛАПЦЭВІЧ

Засцярогі да візавых новаўвядзенняў

9 ліпеня ў Пасольстве Рэспублікі Беларусь у Варшаве адбылася прэс-канферэнцыя прысвечаная ўвядзенню Польшчай, Літвой і Латвіяй паўнаўраважных візавых адносін з Беларуссю.

Напачатак прэс-сакратар пасольства Усевалад Глушкоў зачытаў заяву Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь, у якой выказана глыбокая занепакоенасць беларускага боку дэмансаваннем Польшчай існуючых дагэтуль дагаворных актаў аб бязвізавым руху грамадзян абедзвюх дзяржаў. Ставіцца заклік, што планаваныя Польшчай, Літвой і Латвіяй новыя меры су-

пярэчаць духу Заключнага акта АБСЕ ад 1975 года і іншых пастаноў, якія прадбачвалі паступовае спрашчэнне працэдур перасякання межаў. Давядзе гэта да заняпаду разнастайных кантактаў між грамадзянамі Беларусі, Латвіі, Літвы і Польшчы, якія фарміраваліся не толькі за апошнія дзесяць гадоў, але і на працягу стагоддзяў.

Беларусь мусіць уводзіць візавы рэжым для польскіх грамадзян па прынцыпе ўзаемнасці, аднак магчымасці такога мерапрыемства абмежаваныя. Беларускі бок будзе шукаць магчымасцей скарыстання міжнародных фондаў,

3 беларускага друку

Пра тое ды сёе

Дом міласэрнасці

У Мінску адбылося ўрачыстае адкрыццё Дома міласэрнасці. Як паведамляе „Голас Радзімы”, гэты дзяржаўна-царкоўны аб’ект, узведзены пад непасрэдным патранатам Патрыярха Маскоўскага і ўсяе Русі і Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, увабраў у сябе лепшыя рысы праваслаўнай духоўнасці, культуры, міласэрнасці і дзяржаўнага клопату аб людзях. Дом прызначаны для ўсіх: і тых, хто робіць міласць, і тых, каго мілуюць... Тут бедныя могуць атрымаць бясплатнае харчаванне, медыцынскую дапамогу. Дзеці ж могуць займацца літаратурай і музыкай. Храм зверху нагадвае самалёт, а прыгледзіўся — крыж Еўфрасінні Полацкай. Незвычайны храм, няма такога нідзе.

У час урачыстай цырымоніі Найсвяцейшы Патрыярх уручыў Аляксандру Лукашэнку ордэн Прападобнага Сергія Раданежскага I ступені — узнагароду, якой могуць быць удастоены толькі кіраўнікі дзяржаў і вышэйшае духавенства.

Уік-энд па-беларуску

Модна стала сярод моладзі выязджаць на уік-энд у Вільню, Варшаву ці Піцер. Замежныя туры ў Польшчу (Кракаў, Беласток, Варшаву) і Чэхію (Пра-

га, Карлавы Вары) — самыя дарагія экскурсіі, тым не менш яны вельмі папулярныя сярод моладзі.

„Дурненькія”

Некаторыя беларусы ніяк не могуць зразумець, чаму людзі бясплатна працуюць, — гаворыць выканаўчы дырэктар Лігі добраахвотнай працы моладзі. — Летась жанчынкі з дзіцячых дамоў так паспачувалі замежным валанджарам (маўляў, „дурненькія, а дзе ж вы жыць будзеце, а навошта вам гэта?”), што адна дзяўчына адчула сябе непатрэбнай і з’ехала. А між іншым, добраахвотнікі бясплатна выконваюць тую працу, якую ніхто не хоча рабіць за малы заробак. А яшчэ замежнікам у Беларусі даводзіцца сустракацца з такімі цяжкасцямі. Ужо ў аэрапорце на гаротных „нападаючых” жанчын з беларускіх страхавых кампаній, якія па-англійску не гавораць, але прымушаюць гасцей застрахавацца (хаця, калі замежнікі маюць страхоўкі, якія дзейнічаюць на тэрыторыі Беларусі, нічога афармляць не абавязаны). Ды і на тое, каб зарэгістраваць чужаземца, траціцца каля тыдня. Часам замежныя валанджары бяруць з сабой мала грошай (наіўныя, думаюць, што Беларусь — краіна бедная і тут усё танна).

Вычытаў Рыгор ЛЯСУН

Чароўная купальская ноч

[1 ☞ працяг]

прыемных эксцэсаў, якія звычайна здараюцца на шматлюдных мерапрыемствах, ахоўнікі не справіліся з задачай. Гэта аднак не віна арганізатараў, бо гэта не яны адказваюць за персанал ахоўнай фірмы.

Купальская ноч далей праходзіла пры музыцы гурту „Ас”, які два тыдні раней выдаў чарговую аўдыёкасету і кампакт-дыск. Публіка мела магчымасць паслухаць не толькі старыя гіты гурту, але і новыя аранжыраваныя. Песні з новага альбома „Як што любіш — кахай” запаленілі сэрцы публікі. Як сказаў лідэр гурту Славамір Трафімюк, „гэта песні нашай маладосці, якія спявалі мы яшчэ так нядаўна на вячорках у родных вёсках, гэта песні, якія спадарожнічалі нам у най-

важнейшых хвілінах жыцця”. І гэта праўда, амаль усе ўдзельнікі забавы пад адкрытым небам, якая трывала да 4 гадзіны раніцы, не толькі гулялі, але і спявалі разам з „Асам”.

Надзвычайна выглядала плошча, на якой адбывалася Купалле. Пару тысяч людзей радасна танцавала пад гукі беларускіх песень. Праўдзівым аказалася сцвярджэнне, што музыка спалучае пакаленні і лагодзіць звычаі. Купальская ноч была на гэта найлепшым доказам. А ці паявілася ў лесе кветка папараці? Невядома. Можа і так, але людзі былі такія шчаслівыя, што нават не шукалі яе... Шкада толькі, што такая чароўная ноч бывае толькі раз у год.

Паўліна ШАФРАН
Фота аўтара

Спадару Сяргею Лукашuku,
дырэктару Бельскага дома культуры
шчырыя спачуванні з прычыны напаткаўшага Яго гора
— смерці Маці —
выказваюць бельскія беларускія сябры.

бо ж гэта не па яго ініцыятыве ўводзіцца новы парадак. Мяркуюцца, што на дзень увядзення візавага рэжыму новых абстаўін поўнаасцю не асвоіць не толькі Беларусь, але і Польшча. Варта пры нагодзе ўспомніць, што ў праведзеным у ЗША апытанні па Інтэрнэце накіонт працы замежных консульстваў, найвышэйшую ацэнку атрымалі консульствы Рэспублікі Беларусь...

Паколькі новыя абстаўіны закрануць таксама Украіну і Расію, дык Беларусь будзе супрацоўнічаць з імі. Існуе прынцып узаемнасці, таму за візы будуць плаціць не толькі грамадзяне Беларусі, але і грамадзяне Польшчы. Беларусь ставіцца са зразуменнем да неабходнасці ўвядзення візавага рэжыму, аднак лічыць, што ён не мусіць поўнаасцю супадаць з палажэннямі з Шэнген. Сённяш-

нія абстаўіны унікальныя: упершыню новыя абавязкі прымаюць дзевяць дзяржаў, у іх ліку і былыя краіны Савецкага Саюза, якія цесна звязаны з сабою. Парадак увядзення візавага рэжыму павінен быць тэмай перагавораў, каб задалавяняў не толькі інтарэсы Захаду, але і паважаў інтарэсы ўсходніх дзяржаў. Напрыклад, можна разважаць аб увядзенні льгот прадстаўнікам нацыянальных меншасцей, каб не абмежаваць іх культурных і сямейных кантактаў.

У мінулым годзе беларускія консульствы ў Польшчы выдалі 5,4 тыс. візаў, а за той жа час грамадзяне Беларусі атрымалі 24 тыс. візаў. На працягу мінулага года 5,2 млн. грамадзян Беларусі прыязджала ў Польшчу і 1,6 млн. чалавек заехала з Польшчы ў Беларусь.

Аляксандр ВЯРЫЦКІ

Польска-расійскія справы

Не можам жыць побач сябе — усім жыць разам. Гандаль з вялікім усходнім рынкам з'яўляецца сёння мастацтвам.

18 чэрвеня г.г. па ініцыятыве Згуртавання Польшча-Усход у рэстаране „Белая ружа” ў Гайнаўцы адбылася сустрэча прыватных прадпрымальнікаў з Бельска і Гайнаўкі з Паўлам Максіменкам, гандлёвым саветнікам Расійскага пасольства ў Варшаве. Присутнічала каля 200 чалавек, у тым ліку шмат гайнаўскай моладзі.

Збігнеў Бэрэза з Краёвай управы Згуртавання Польшча-Усход сказаў, што пра вартасць польскага імпарту з Расіі вырашае не кемлівасць польскіх негачыянтаў ці імпарцёраў, але цэны на сусветных біржах. У 1992 г. Польшча экспартавала ў Расію тавары вартасцю 723 млн. долараў, а ў мінулым годзе — за 1 058 млн. долараў. Апошні вынік напалову горшы ад паказальніка польскага экспарту ў Расію за 1997 год, калі расцэнвалася, што ён яшчэ на 45% меншы ад таго патэнцыяльнага, які вызначаў попыт на польскія вырабы; мова тут адно толькі пра тавараабарот, пра паслугі ці рух капіталаў не згадваючы. Цяперашняя сітуацыя складаецца так а не інакш не таму, што польскія прадпры-

мальнікі няўмелыя на ўсходнім рынку, а таму, што не атрымоўваюць яны падтрымкі з боку дзяржавы. Здавалася б, што нашаму супрацоўніцтву павінна спрыяць геаграфічная блізкасць, але і тут здараюцца такія кур'ёзы, як з бульбаю. Расіяне, не могуць дагаварыцца з палякамі, імпартавалі бульбу з Партугаліі: у Маскве прадаваліся памытыя і перабраныя кілаграмовыя торбачкі з партугальскай бульбай.

Прыходы расійскай дзяржавы не паменшалі з рэдукцыяй падаткаў, а пра гэта ж гавораць і польскія прадпрымальнікі. У Расіі малыя і сярэднія фірмы плацяць па 6% падатку; магчыма дойдзе да таго, што польскія прадпрымальнікі будуць рэгістраваць свае фірмы ў Калінінградзе.

Вялікім нашым недахопам з'яўляецца і тое, што не ўмеем выкарыстаць выпускнікоў ВНУ з усходу. Сёння ў многіх маскоўскіх вучэльнях штудзіруюць навучэнцы з цэлага свету, м.інш. з Германіі, ЗША ці Італіі, затое няма там палякаў. Шасцірадных маладых палякаў, якія ў Маскве засвойваюць дыпламатычныя веды, гэта прыватна пасланыя туды дзеці тых бацькоў, у якіх іншае меркаванне, чым у Міністэрстве нацыянальнай адукацыі ці іншых такога ро-

ду ўстановах. Добра, што многія польскія школы вучаць гасцей з Усходу, фундаментальныя, бо яны ў будучыні будуць нашымі партнёрамі. Сёння ў Польшчы маем каля 12 тысяч выпускнікоў саветскіх ВНУ, але нямногія з іх выконваюць сваю прафесію, бо ў аднас кожнага з іх можна паставіць пытанне: калі ён там вучыўся, дык невядома, што яшчэ там рабіў. Немцы дзіўваюцца, як мы шчыра марнатравім такі капітал: людзей, якія ведаюць мову, умовы і маюць там кантакты. Гэта людзі, якія дзесяць гадоў пасля навукі павінны займаць сярэднія кіруючыя пасты, а пасля дваццаці — галоўныя.

У медыях многа гаворыцца, што ў Расіі і Маскве нічога добрага не дзесяць гадоў таму прыватныя такія фірмы, якіх няма яшчэ ў Варшаве? Чаму там інвестыцыйны пад'ём, а ў нас ён ужо астыў?..

Саветнік Павел Максіменка раскажаў, як выглядае Расія і куды яна імкнецца.

Віцэ-прэзас Ваяводскай управы ПСЛ Мікалай Яноўскі наракаў, што няма ў нас лобі па супрацоўніцтве з Усходам, і яшчэ раз выказаўся за ажыўленне сямноўскай чыгункі.

Нарваўскі вайт Якуб Садоўскі даў прыклад „Пронару”, які дабіўся вытворчых поспехаў. Адначасна вайт па-

ставіў заклад, што расійскі бок не выяўляе, якімі вырабамі ён зацікаўлены.

Мар'ян Вярцінскі, які шмат гадоў займаўся гандлем з Усходам, сказаў, што сёння гэтая дзейнасць з'яўляецца мастацтвам і нельга чакаць, што той вялікі рынак дасць нам гатовы пералік сваіх патрабаванняў; сёння галоўнай праблемай з'яўляецца не вытворчасць, але продаж тавараў! А Польшча сёння прайгрывае на Усходзе з іншымі дзяржавамі, бо нашы палітыкі адварнуліся ў той бок плячыма. Нашы ўлады многія гады не змаглі падпісаць дамоўленасцей аб міжбанкаўскім супрацоўніцтве, аб узаемным прызнанні вытворчых нормаў. У нас ёсць козыр — культурная блізкасць, але і гэта можам змарнатраваць.

Далейшая частка спаткання адбылася ў Парыеве, у аграрна-вытворчым гаспадарстве Зіновія Галёнкі. Гаспадар падзякаваў прысутным за прыбыццё і адначасна выказаў шкадаванне, што не знайшоўся дзеля гэтага час у некаторых прадпрымальнікаў і ў бурмістра Гайнаўкі.

Гайнаўская сустрэча разглядалася як уступ да наступнай сустрэчы прадпрымальнікаў з Бельска і Гайнаўкі з расійскімі прадпрымальнікамі. Спадар Галёнка прапануе залу ў сваёй „Белай ружы” для бясплатнага ладжання такога роду мерапрыемстваў. Раней прадбачваемая сустрэча з беларускімі прадпрымальнікамі не адбылася.

Міхал Мінцэвіч

Пратэст у справе выбарчых акруг

Беларускія і праваслаўныя арганізацыі пратэстуюць супраць падзелу Падляскага ваяводства на выбарчыя акругі для самаўрадавых выбараў, паколькі абмяжоўвае ён выбарчыя шанцы кандыдатаў ад меншасных асяроддзяў і супярэчыць еўрапейскай канвенцыі аб ахове нацыянальных меншасцей. Нясправядлівы падзел закрануў галоўным чынам Бельскі, Гайнаўскі і Сямятыцкі паветы.

Радныя Гайнаўскага павета на нечарговай сесіі 5 ліпеня г.г. вырашылі абскардзіць у Падляскага ваяводскага выбарчага камісара пастанову Ваяводскага сейміка аб падзеле Падляскага ваяводства на выбарчыя акругі, у адпаведнасці з якой Гайнаўскі павет будзе ў адной акрузе з Беластокам, Саколкам і Монькамі.

Радны ваяводскага сейміка Аляксандр Сяліцкі пайнфармаваў, што маршалак Падляскага ваяводства Слава-

мір Згжыва прэзентуючы праект падзелу Падляскага ваяводства на выбарчыя акругі, які пазней быў прыняты галасамі радных АВС і ПСЛ, не кансультаваў яго ў камісіях і абгрунтаваў яго толькі лічбамі насельніцтва і колькасцю мандатаў у паасобных акругах, не ўлічваючы нацыянальны і канфесійны чыннікі. Паводле Гайнаўскай рады, прыняты падзел Падляскага ваяводства на выбарчыя акругі ў дачыненні да

Гайнаўскага павета парушае інтарэсы беларускай меншасці, пражываючай у павеце, робячы немагчымым вылучэнне прадстаўнікоў меншасці ў выбарах у Ваяводскі сеймік, не даючы ім роўных шанцаў з іншымі жыхарамі ваяводства. Згаданая пастанова супярэчыць гістарычнай спадчыне беларускай нацыянальнай меншасці, духу дэмакратыі і талерантнасці і парушае Агульную канвенцыю Рады Еўропы аб ахове нацыянальных меншасцей ад 1 лютага 1995 г. і ратыфікаваную польскім урадам 10 лістапада 2000 г. 4 артыкул гэтай канвенцыі накладвае на краіны абавязак прымаць неабходныя меры дзеля падтрымання ва ўсіх праявах эканамічнага, грамадскага, палітычнага і культурнага жыцця поўную і сапраўдную роўнасць паміж асобамі, што належаць да нацыянальнай меншасці, і асобамі, якія належаць да большасці. Рада Гайнаўскага павета прапануе спалучыць у адну выбарчую акругу Гайнаўскі, Бельскі і Сямятыцкі паветы.

Бурмістр Кляшчэляў Аляксандр Сяліцкі патлумачыў, што стварэнне адной акругі з Бельскага, Гайнаўскага і Сямятыцкага паветаў будзе немагчымым з-за недастатковай колькасці насельніцтва (у трох паветах жыве 170 тыс. жыхароў, а для стварэння самай меншай пяцімандатнай акругі трэба больш за 200 тыс. людзей). Раіў ён, каб Рада Гайнаўскага павета да скаргі не далучала сваёй прапановы, бо аб гэтым павінен вырашыць ваяводскі сеймік.

Радныя былі пайнфармаваны аб магчымых варыянтах вырашэння справы. Але паколькі 8 ліпеня г.г. Падляскае ваяводскі выбарчы камісар адхіліў пратэсты лакальных самаўрадаў, у тым ліку і гайнаўскага, справа трапіць на разгляд у Дзяржаўную выбарчую камісію, а магчыма што і ў Сейм. Радныя Гайнаўскага павета разлічваюць на спалучэнне ў адну выбарчую акругу тэрыторыі Гайнаўскага, Бельскага і Сямятыцкага паветаў.

Аляксей МАРОЗ

На грані банкруцтва

Гайнаўскае машынае прадпрыемства „Гамех”, вельмі задоўжанае ў сваіх контрагентаў і банках, апынулася на грані банкруцтва. Задоўжанае ў ЗУС (Установе сацыяльнага страхавання) заблакіравала банкаўскія рахункі і спыніла вытворчасць. Банкі не даюць ужо крэдытаў, а большасць работнікаў, у водпусках, чакае вырашэння будучыні прадпрыемства. Хаця вырабы машынага прадпрыемства карыстаюцца попытам, а контрагенты гатовы ўплаціць частку грошай за гайнаўскую прадукцыю, кіраўніцтва прадпрыемства апасаецца браць задатак, ведаючы, што пойдзе ён на аплату падаткаў для ЗУС, а не на аднаўленне вытворчасці. Апошнім часам па ініцыятыве судовага выканаўцы, які ажыццяўляе маёмасныя спагнанні, у лакальнай прэсе паявіліся

аб'явы аб продажы

транспартных машын „Гамеху”.

— Без транспарту цяжка будзе праду-

каваць машыны. Хаця ёсць заказы, няма грошай на аднаўленне прадукцыі. Апошнім часам узніклі на Гайнаўшчыне новыя прадпрыемствы, якія хочуць увайсці на наш рынак. Хочуць яны рэалізаваць заказы нашых контрагентаў з дапамогай прадпрыемстваў з-за ўсходняй мяжы, — інфармуе ананімны работнік „Гамеху”. — Гледзячы на вытворчасць лепш быць прыватным прадпрыемствам, бо тады лягчэй можна было б прадукаваць і прадаваць. Аднак для часткі рабочых гэта абзначала б звальненне з працы. Пасля прыватызацыі каля паловы працаўнікоў страціла б работу.

Калектыў прадпрыемства „Гамех” выступіў да Гарадскай рады з просьбай **ратаваць прадпрыемства.**

Папрасілі яны ліквідаваць або растэрмінаваць сплату задоўжанасці па падатках, дапамагчы атрымаць крэдыты, пасадзейнічаць рэкламе і продажы прадуктаў. Разлічвалі яны таксама на куплю гарадскімі ўла-

дамі непатрэбных прадпрыемству ўчасткаў. Але бурмістр задэклараваў толькі адтэрміноўку сплаты падаткаў (300 тысяч зл. у год). Няма практыкі, каб горад паручаў крэдыты прадпрыемствам, таму не плануецца такая дапамога. Іншыя формы дапамогі будуць разглядацца Управай горада.

— Звяртаемся мы да гарадскіх улад, турбуючыся за сем'і працаўнікоў. У нашым прадпрыемстве працуе больш за 200 чалавек, што складае каля 1,5% занятых ва ўсёй Гайнаўцы. Звальненне нашых рабочых будзе мець вялікі ўплыў на ўзровень беспрацоўя ў горадзе, — заклікаў у час сесіі Пётр Маркевіч. — Зараз не ведаем планаў нашага кіраўніцтва адносна рэструктурызацыі прадпрыемства.

Прадстаўнік ваяводы Антоні Стакоўскі паведаміў, што прадпрыемства не можа разлічваць на дапамогу ваяводскага бюджэту з-за юрыдычных прычын. Цяпер вядзецца

перападлік маёмасці прадпрыемства

з мэтай яго прыватызацыі, паколькі з'яўляецца яно яшчэ дзяржаўнай улас-

насцю. Новы дырэктар прадпрыемства „Гамех” Бернард Жылік пацвердзіў, што яно моцна задоўжанае, а на складах ляжаць гатовыя варабы вартасцю каля 3 млн. зл. і абяцаў намагацца прадаць іх. На яго думку, прыватызацыя ў час фінансавых складанасцей будзе неспрыяльнай. Аднак па прычыне кароткай сваёй працы (каля 2 тыдняў) не патрапіў прадставіць канкрэтныя планы выратавання прадпрыемства. Старшыня клуба радных БНВК і працаўнік „Гамеху” Міхал Байко заклікаў радных дапамагчы прадпрыемству і прапанаваў стварыць адмысловую камісію Рады горада для ратавання прадпрыемства. Радныя прапановы не падтрымалі і справу фінансавы і арганізацыйнай дапамогі прадпрыемству перадалі Управе горада.

Найбольш рэальнай формай прыватызацыі „Гамеху” можа стаць яго продаж. Ужо ў ліпені пачнецца прыватызацыйны працэс. Большасць рабочых „Гамеху” з неспакоем чакаюць рашэнняў.

Аляксей МАРОЗ

„Бачыў долю ў родным народзе”

Ты ад народу і ты сам — народ.
К. Буйло

„Сусветная паэзія ведала нямала народных заступнікаў, тых, што ў роспачы, у слязах маліліся за народ. Купала, аўтар „Жалейкі”, меў шмат супольнага з імі. Але ў тым, як ён маліўся, чаго прасіў для народа, ярка выявіўся беларускі паэт, чалавек з інтарэсамі, трывала замацаванымі як за самым вялікасным (існаванне народу як нацыі), так і за самым будзённым, практычным, сённяшнім”. (Р. Бярозкін „Свет Купалы”).

Паказальны ў гэтым сэнсе верш Я. Купалы „Акоў паломаных жандар”, напісаны 5 чэрвеня 1926 года і надрукаваны ў газеце „Савецкая Беларусь”. (Гэты твор выкрэслены з літаратурнай спадчыны паэта, хоць здаецца, што напісаны ён сёння):

*Акоў паломаных жандар,
Сьліўнем зарыўшыся ў нары,
Сядзіць расейскі чынадрал,
„Слуга оцечаству, цару”.*

*Ён сьніць былую моц і шыр:
Цары, царыцы, цэрквы, трон,
Пагромы, катаргі, Сібір...
О, Русь, Прымі раба наклон!*

*Табе такой служыць на гроб
Ня кіну я, і „расьцяраць”
Ня дам дзяржаўнасьці, „оплот”,
Цябе, „единую”, о, „маць!”*

*Здарма-ж двуглавы твой арол
Празь векі ў кішчорах трымаў
Мільёны ўбогіх хат і сёл,
Рабоў мільёны?... Нездарма!*

*У твой ланцуг былі, о, Русь,
Уплецены з усіх бакоў,
Украйна, Польшча, Беларусь
І сотня іншых „языкоў”.*

Гэта толькі трэцяя частка верша — пачатак. Увесь твор напісаны гэтак жа гнеўна. Словы абурэння паэта — за варожасць да беларускай мовы. У гэтым — увесь Купала: „Душой я вольны чалавек

І гэтакім буду цэлы век” („Песня вольнага чалавека”).

Адзін з першых пакладзеных на музыку вершаў Купалы „А хто там ідзе?..” па праву лічыцца гімнам беларускага народа. Каб толькі гэты твор належаў п'яру паэта, варта было б усяляць яго, як сапраўднага патрыёта зямлі беларускай. (Прынес жа Багрымаў верш „Зайграй, зайграй, хлопча малы...” сусветную славу невядомаму кавалю з Крошына).

Яшчэ ў далёкім чэрвені 1912 года на свяце Купалля ў Вільні шырока і велічна гучала гэта песня. „Падплываючы да Замкавай гары, хор, — успамінала П. Мядзёлка, — спявае „А хто там ідзе?..” Песня гучыць так урачыста, так сімвалічна, што нельга стрымаць слёз. З берагоў даносяцца гучныя воплескі.

— Ура-а-а! Слава беларусам! — такімі воклічамі з берагоў праводзіць нас ледзь не ўся Вільня.

Уражанне было надзвычайнае! Дух займала, грудзі разрываліся ад паўнаты пачуццяў, і толькі ў песні вылівалася тое, што не мясцілася ў сэрцы...”

Так „ад самага пачатку сваёй творчай дзейнасці Янка Купала свядома прыняў на сябе ролю не толькі нацыянальнага паэта, але і ролю ідэйнага правадыра беларускага народу, непахіснага змагара за ягоную лепшую будучыню і яго натхненнага прарока”. (Ст. Станкевіч).

Сапраўды, перачытваючы Купалу, не перастаем здзіўляцца пастаяннаму жаданню паэта служыць сваёй творчасцю роднаму народу, Бацькаўшчыне.

*Буду пець не за славу, праз вас абяцаную;
Буду пець, бо люблю свайго краю паляны.
Буду пець, бо люблю сваю песню загнаную;
Буду пець, бо мне дар гэты доляй пасланы.*

„Купала нібы прадчуваў, што яму суджана стаць заснавальнікам сапраўды вялікай літаратуры, што яму доля вызначыла незвычайны лёс быць народным заступнікам”. (М. Лазарук).

*Кінь сваркі і звадкі, аднэй дзеці маткі —
Мы злучаны думкай аднэй;*

*Пры згодзе і ладзе ў нас доля засядзе,
Паліцаць і нас за людзей.*

„За праўду”

„Мы маем шмат каго: і Багушэвіча з яго ўтрапёнай нянавісцю, і Багдановіча з яго ўтрапёнай п'яшчотай. І ўсё адно Купала застанеца першай нашай любоўю, нашымі вачыма, нашым сумленнем, нашым вечна жывым сэрцам”.

„І ён вельмі верыў у свой народ. Толькі гэта й дало яму сілу ствараць тое, што ён стварыў, даць нашаму народу, якім усе пагарджалі, песню, слова і мову”. (Ул. Караткевіч).

Нехта, напэўна, скажа, што ў нашай літаратуры ёсць паэты лепшыя за Купалу. Не сумняваюся. Але тое, што рабіў ён, зроблена годна, бо ён „здолеў падняць нацыянальную рэчаіснасць да ўзроўню мастацтва”.

*Вам, дарагому, нельга не прызнацца:
Ваши верш вучыў — у горы не маўчы!
За слова не магу не хвалявацца,
Калі яно прыглушана гучыць.*

*Калісьці Вы змяталі перашкоды,
Выходзілі да праўды напраткі.
Не лёгка быць сінонімам народу,
А Вы такі сінонім на вякі.*

Ю. СВІРКА, „Ля помніка Купалу”

Вельмі спадзяюся, што сённяшняя вучнёўская моладзь з усёй адказнасцю будзе

вывучаць спадчыну Купалы, а старэйшыя людзі — адкрываць для сябе ўсё новае і новае старонкі жыцця паэта, яго творчасці і ўсяго, што напісана аб ім.

І хочацца верыць, што шчымліва-балючыя словы Пімена Панчанкі не стануць прарочымі:

*Родны Янка Купала,
Вы пісалі:*

*„Я веру, настане...”
Дарагі мой Іван Дамінікавіч,
Не, не настане!*

*Гэта ўжо не світанне,
Гэта наша настала змярканне,
Гэта з мовай маёй,
Гэта з песняй маёй
Развітанне.*

Лепш няхай будзе так:

*На паліцах над замком ня томяцца —
Ў рукзаку, кішэні і кабiне
Цёплыя купалаўскія томікі
Ў вечным падарожжы па краiне.*

А. СЕРБАНТОВІЧ

„Хай вас, Браты Беларусы, не палюхае цяперашні бурны крываваы час. Агнём і жалезам куюцца моц, гарт, доля й воля народная. Праміне віхор, патухнуць пажары, замрзэ свіст мяча, і настане светлы радасны дзень змучанага, аграбленага народу”. (Я. Купала, 24 чэрвеня 1920 г.). З прамовы на 15-я ўгодкі літаратурнай дзейнасці паэта.

Тамара ЛАЎРЭНЧУК, г. Высокае

У пошуках адукацыі

Выпускнікі гімназій і іх бацькі сталі ў гэтым годзе прадметам бюракратычных эксперыментаў. Хаця кашмар з пошукамі сярэдняй школы набліжаецца ўжо да канца, аднак мала хто зразумеў у чым заключалася сутнасць набору вучняў у ліцэі і якія мэты ставілі сабе аўтары новай рэформы. Адны на пачатку ліпеня не ведалі што рабіць, таму што прынялі іх адначасова ў 5-6 ліцэяў, хаця і не заўсёды былі выдатнымі вучнямі, другія, часам больш таленавітыя, не маглі зразумець чаму нідзе іх не прынялі, хаця таксама запісаліся да некалькіх школ. Нехта стварыў закон, які выдатна спрыяе карупцыі, пратэктыву і ўсялякім не зусім справядлівым формам павышэння.

Маладыя людзі, якія толькі што закончылі сярэдняй школы, змагаліся за месцы на стацыянарных кірунках вышэйшых устаноў. На Універсітэце ў Беластоку за адно месца на англійскай філалогіі, сацыялогіі, эканоміі змагалася па 5-7 кандыдатаў. Зразумела, што толькі адзін з сямёркі можа атрымаць залікавую кніжку, астатнім Універсітэт прапануе вучыцца завочна, за што аднак трэба плаціць немалыя грошы. Свае платныя адукацыйныя пас-

лугі ў Беластоку прапануе таксама некалькі прыватных вышэйшых устаноў. Той, хто мае грошы, можа пачаць навуку дзе толькі захоча. Будуць яго вучыць нават тыя самыя настаўнікі, што працуюць на стацыянарных аддзяленнях. Яшчэ не здарылася ў апошнія гады, каб недзе адмовіліся прыняць студэнта, які гатовы плаціць за навуку. Пасля пяці гадоў адукацыі і адпаведных узносаў у фонд школы атрымае ён нават такі самы дыплом, як і яго калегі, якія перамаглі ў час уступнага экзамену. Узровень адукацыі можа, аднак, моцна розніцца ад працэсу навучання студэнтаў у стацыянарнай сістэме.

У апошнія дзесяць гадоў колькасць студэнтаў у Польшчы павольшылася ў тры разы. Вышэйшыя ўстановы ўзніклі нават у мястэчках, у якіх раней часта не было нават ліцэя. Раней такая форма адукацыі называлася курсамі папаўняючымі веды, сёння універсітэцкія настаўнікі кожную другую пятніцу пасля абеду выяжджаюць абслугоўваць суботне-нядзельныя павятовыя і гмінныя універсітэты.

За дыплом вышэйшай установы маладыя людзі гатовыя плаціць вялікія грошы ў перакананні, што маючы такую папер-

ку лягчэй будзе знайсці працу. Раней дыплом сярэдняй школы адкрываў дарогу да кіраўнічых пастоў і ствараў магчымасць працы ў адміністрацыі. Выпускнікі універсітэтаў не маглі нават выконваць фізічнай працы, аб чым я асабіста пераканаўся, калі ў 1981 г. хацеў стаць на працу электрамандэрам. „Не, вы не можаце там працаваць, — сказалі чыноўнікі па арганізацыі працы для выпускнікоў вышэйшых устаноў. Дзяржава не таму выдаткавала грошы на вашу адукацыю, каб вы цяпер выконвалі работу электрамандэра”. Што было рабіць, трэба было працаваць настаўнікам, аб чым я ніколі не думаў.

Сёння ў Беластоку пару соцень юрыстаў, эканамістаў, выпускнікоў інстытутаў для кіраўнічай кадры шукае працу. Разам некалькі тысяч магістраў у горадзе гатовых прыбіраць дырэктарскія кабінеты, варыць каву, разносіць піццу па заказах, выконваць кожную працу за некалькі сот злотых. Большае праўдападабенства знайсці працу даюць яшчэ вышэйшыя варшаўскія ўстановы, дзе найчасцей адукацыя адпавядае патрэбам рынку. У Беластоку, дзе дамінуе кадр, якая кар’еру пачынала ў пачатку семідзесятых гадоў і жыве ідэямі свае маладосці, студэнты атрымаюць напэўна паўнацэнны дыплом, але не трамплін для прызымлення на рынку працы. Сёння патрэбныя

агульныя веды з некалькіх галін. Сацыялістычны універсітэт вучыў і вучыць вузкіх спецыяльнасцей. Большасці сацыялістычнай прафесуры не памяшчаецца нават у галаве, што атрымаўшы доктарскі дыплом па фізіцы можна вучыць псіхалогіі ці музыкі. Сацыялістычная адукацыя не цярпела эластычнасці, таму ў сацыялістычным і на дадатак клерыкальным Беластоку няма і не будзе кадрыў здольных арганізаваць грамадскае жыццё паводле ўзораў, якія хаця з вялікімі цяжкасцямі, але прысвойваюць, у Варшаве, Познані ці Кракаве. Няма і не будзе тут інвестыцый, таму што няма каму іх абслугоўваць. Вяртанне сацыялізму таксама не адбудзецца, а правінцыялізм гэта не найлепшая перспектыва маладым пакаленням.

Некаторыя студэнты, быццам інтуітыўна разумеючы складанасць сітуацыі, вучацца на двух, а некаторыя нават на трох факультэтах. Гэта аднак толькі адзінкі, якія вырашылі прысвяціць найпрыгажэйшы час свайго жыцця працы дзеля свае будучыні. Адукацыя сёння гэта перспектыва свабоды выбару дарогі жыцця. Хто гэтага не зразумее ў адпаведны час, нават не будзе стаяць у месцы, ён будзе рэгрэсіраваць. Цывілізацыйны працэс надта хутка ідзе наперад. Хутчэй чым павінен.

Яўген МІРАНОВІЧ

Зорка

старонка для дзяцей

Вершы Віктара Шведа

Ці дзеці, гэта ўзнагарода?

Маму пытаецца Ягода:

— Дзеці ў сям'і — узнагарода?

— Узнагарода нам, вядома,

Тату яшчэ спытайся дома.

— А мне здаецца, несумненна, —

Узнагарода суцяшэння.

Тата дык хваліцца са смехам:

— А гэта вось мая пацеха.

Складанае пытанне

Настаўніка вучань пытае

На ўроку Божскага закону:

— Ці мы абавязак маем

Цалаваць кожную ікону?

— Ікону, згодна з нашай верай,

Цалуем заўжды і ўсюды.

— Тады ж на „Апошняй вячэры”

Можам пацалаваць Іуду?

Ігар СІДАРУК

Маленькія хітруны

Ладу-ладу-ладкі,

Дзе вы, кураняткі?

Можна, у капусце?

Ці накрыў вас кусцік?

Можна, на балоце?

Плачаце ў чароце?

У дуброве заблукалі?

Каришкі, мо, вас падралі?..

Ладу-ладу-ладкі,

За хвостом Піраткі!

Кароль Заборскі з Белаастока.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Марыся на канікулах Казка пра шчасце

Пасля вернісажа Марыся прыдумала паказаць вясковым людзям спектакль. Сама напісала сцэнарый. Твор атрымаўся жартаўлівы і чарадзейны. Марыся любіла Бор і ён дарыў ёй натхненне. Яна сабрала дзяцей. На канікулах у Бору пабывалі чатыры дзяўчынкі і трох хлопчыкаў. Яны селі на тоўстай жэрдцы, пад старым дубам. У галлі векавога дрэва гуляў ветрык.

— Будзеш іграць ролю пастушка, — сказала Марыся пяцігадоваму Славіку.

У п'есе пад загалоўкам „Прыляцелі ў Бор гусі” выступаў малы пастушок. Ён нібыта пасвіў гусей, хаця не зусім пасвіў. Ён пасвіў як чараўнік, ляжаў сабе на зялёнай мурайцы і пільнаваў хмурынкі на небе. Калі нейкая хмарка хацела расплысціся ці спалучыцца з сястрыцай, хлопчык даставаў жалейку і задусьнёна іграў. Яго гусі, замест швэндацца шнурком, лезці ў шкоду, апавядалі гісторыі, якія пабачылі ў свеце. Не спадабалася гэта ваўку, ён рашыўся на фокусы.

Малы Славік запляскаў у далоні, але хутка абсеў.

— Ёсць праблема, — засумаваў малы, — я не ўмею іграць на жалейцы.

— Музыка будзе з плэй-бэка, — падкінула думку чарнавокая Ганка.

— То і гусі дурныя атрымаюцца? — наёршыўся Слава. — Я так не хачу!

— Ведаю! — Марыся падкінула думку, — ты не будзеш іграць, ты проста заспяваеш.

Думка спадабадася. Славік павесялеў і сказаў:

— Колькі ў мяне часу? Мне ж трэба падвучыцца, гусі не захочуць кружыцца і гергетаць пры абы-якой песні.

Пра іншае дзеці не хваляваліся. Славік меў добры голас, калі плакаў ці крычаў, чулі яго ў другім канцы Бора.

— А я буду дакучлівым ваўчышчам, — упрасілася Ганка.

Дзяўчынка любіла іграць злосныя персанажы, хаця ведалі яе як ветлівую і добрую сяброўку.

— А я мамусяй Пастушка, — адазвалася Кася.

Ёй падабаліся дарослыя ролі. Яна падумала, што пераапанецца за сваю бабулю Дамінку.

Пастаноўка спектакля мела адбыцца ў апошняю нядзелю канікул, на развітанне.

Увесь паслябедзенны час дзеці ляжалі пад старым дубам і падкідалі новыя думкі да спектакля.

— Славі-і-ік — гусей пільнаваць! — пачулася з агарода бабкі Ліды.

Дзеці запляскалі ў далоні.

— Спектакль пачаўся, — пажартавала Марыся.

ЗОРКА

Даўно-даўно таму, за гарамі, у лесе жыў сабе бедны чалавек са сваёй сям'ёю. У яго была жонка і сямёра дзяцей: трох хлопчыкаў і чатыры дзяўчынкі. Ім усяго не хапала. Таму бядняк рашыў пайсці ў свет шукаць шчасця. Як першага на сваёй дарозе ён сустрэў рыбака. Ён сказаў яму, што шчасце — гэта грошы. Пасля жабрак спаткаў dokтара, гандляра і каваля. Усе паўта-

рылі словы рыбака. Калі бядняк спаткаў багатага князя, падумаў, што сітуацыя паўторыцца, але князь сказаў, што шчасце — гэта сям'я. Жабрак зразумеў словы вялікага пана, калі даведаўся, што ён не мае ні жонкі, ні дзяцей. Тады бядняк дацаніў сваё шчасце. Таксама і мы часта не бачым таго што ў нас ужо ёсць.

Аня ІВАНЮК, Гімназія ў Нарве

Два боты — пара

(латышская казка)

Адзін багаты пан так добра ўмеў грошы траціць, што неўзабаве ні капейкі ў яго не засталася. Траціць бацька яго навучыў, а зарабляць — не. Вось і пачаў тут пан сабе галаву ламаць, прыдумваць, што цяпер рабіць? Нічога ў яго няма на руках, акрамя лянівай дачкі, як тут выблытацца з бяды? І вырашыў пан аддаць сваю дачку замуж за багатага чалавека — распусціў чуткі, што за сваёй дачкой вялікі пасаг дае.

Але не адзін ён такі разумны жыў у Курземе... Паноў у нас хапала раней — у некаторага пана на абед адна фантазія, а нос усё роўна ўгору задзірае. Вось адзін з такіх паноў працуў пра багатую нявесту і вырашыў свае справы жаніцьбай падладзіць. Наняў ён прыгожую карэту, добрых коней, кемлівага фурмана

і паехаў сватацца: у жываце шчоўк, ды затое на жываце шоўк!

Ну, коні не свае, карэта не свая, фурман не свой — паганяй, не стой! Прыехаў жаніх на двор да бацькі нявесты, як быццам коней пакарміць у далёкай дарозе. Выйшаў з карэты, аглядаецца. А бацька яму насустрач, пытае, як падабаецца праезджаму тут. Жаніх і кажа:

— У вас, вядома, не так, як у нас, але таксама нішто сабе! У мяне дом такі высокі, што з верхняга паверха чуваць, як на небе анёлы спяваюць!

Узрадаваўся бацька, да сябе ў дом запрашае, а сам думае: здаецца, жаніх такі, як трэба! Жаніх у дом уваходзіць, за стол сядзе. Бацька расхвальвае, якая ў яго дачка добрая гаспадыня, частуе госьця. Той есць ды хваліць. А бацька — на двор, да фурмана:

Як адзін хлопчык хацеў пад'есці смажанай бульбы

Аднойчы адзін хлопчык, застаўшыся на выхадныя дома самоткім, паколькі бацькі ў гэты дзень паехалі на вёску да бабці агортаць бульбу, а ён не хацеў капёхацца з імі ў зямлі ні за якія грошы, нагуляўшыся ў розныя салдацікі ды шкельцы-дрэльцы, раптам моцна хацеў есці. А паколькі, акром гэтае самае бульбы, у хаце чамусьці нічога не засталася з ежы, дык малец вырашыў хоць як згатаваць яе ды паласавацца такім смакоцтвам. Але напачатку бульбу трэба было абраць, і хлопчык узяўся за вельмі вялізны ваструшчы нож, не ведаючы нават, як ім карыстацца. На вялікае шчасце, усе пальцы засталіся пры ім, і толькі бульбіны ператварыліся ў малюпасенькія кубічкі й шалупіне. Але тое не спыніла хлапчанё зусім, і ён, запаліўшы плітку, усю на-

рэзку вываліў на патэльню... і адразу пра ўсё паспяхова забыў, паколькі вырашыў абавязкова дастаць з-пад канапы ўлюбёнага салдацейку. Карацей, пакуль ён яго адтуль даставаў, бульба гэтак жа паспяхова згарэла. А хату накрываючы такі страшны куродым, што ад вялікага страху хлапец нават забыўся на ежу і толькі галёкаў: „Ратуйце! Ратуйце!..” І якраз у гэты самуські час вярнуліся ягоныя бацькі з вёскі, але не пазналі абсмаленага сынка ды выкінулі разам з бульбянымі гарэлікамі на сметнік.

Вось чаму ў наступны раз, шаноўныя дзеці, калі вам не захочацца корпацца на агародах, успомніце пра гэтага найняшчаснейшага мальца: а раптам і вас потым выкінуць прэч на сметнік!.

Дзядзечка Сід

Польска-беларуская крыжаванка № 29

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

			Ton	X	Natret	Rok	Matnia		Znacek	
	Usta	Lektor				Góra				
			Narkoza	Azot		Strefa				
Rzym				Azur					Indyk	
Wynalazca										
Szept	Nietoperz						Ona			
	Trębacz							Sad		Ruch
	Akra				Jak		Ser			
	Pióro					Baku				
		Zakład								

Адказ на крыжаванку н-р 25: Саксафон, клан, ліс, цар, канікулы, далакоп, раман, Ас, кара. Клад, кулінар, асілак, Кама, цукар, калона, грыв.

— Паслухай, мужык! Ці праўда, што ў твайго пана такі высокі дом, што з верхняга паверха чуваць, як на небе анёлы спяваюць?

А фурман — не дурань быў — кажа бацьку:

— Пра анёлаў нічога не ведаю, на верхнім паверсе ніколі не быў. А з двара неяк бачыў, што курыца на дах узляцела і зоркі на небе дзяўбла. Што праўда — то праўда!

Пан, як ашалелы, бяжыць да свайго гасця. Той кажа, што спяшаецца па справе. А якая справа? Сва-тацца едзе! Ну, калі сватацца, дык навошта далёка ехаць? І ў гэтым доме добрая нявеста ёсць — сватайся сабе на здароўе! Ды і ноч на дварэ — куды цемрай ехаць! Угаварыў пан гасця застацца.

Выйшлі яны ўвечары пагуляць. Водзіць пан гасця па сваёй сядзібе, тое-сёе паказвае. Дайшлі да капусты, а ўжо капуста ўрадзіла такая, што грэх не пахваліць. Жаніх толькі плячамі паціскае:

— У нас такую і капустай не лічаць. У нас такая расце, што пад адным качаном дванаццаць чалавек ад дажджу хаваецца!

Бацька нявесты зноў да фурмана, як, маўляў, наконт капусты, — ці не прыхлусіў пан? А фурман дымок з люлькі пускае:

— Хлусіць не буду, у гэтым годзе на агародзе не быў. А што праўда — то праўда: летась сарвала ў нас ветрам страху з хлява, дык мы капустным лістом яго пакрылі, і да гэтага часу ляжыць.

Прыводзіць бацька нявесты жаніха на сыраварню. Пытае:

— А як у васу маёнтку сыры робяць? А жаніх адказвае:

— У нас сыры месяц коньмі. Наш сыр і на двор не ўкоціш, такі вялікі!

Бацька нявесты зноў выбраў момант, бяжыць да фурмана запытаць, ці не прыхлусіў пан наконт сыроў? А фурман яму:

— Чаго не ведаю, таго не ведаю: на сыраварні ў пана не быў, мне і сва-

Тэатральны калектыў з Орлі.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Уладзімір Арлоў, Адкуль наш род

Крывавае стагоддзе

Цяжкія страты

Вайна з Расейскай дзяржавай доўжылася трынаццаць гадоў — ад 1654-га да 1667-га.

Гэта была самая страшная і крываваая вайна за ўсю гісторыю Беларусі. Бітвы, голад і хваробы скарацілі насельніцтва нашай Бацькаўшчыны ў два разы.

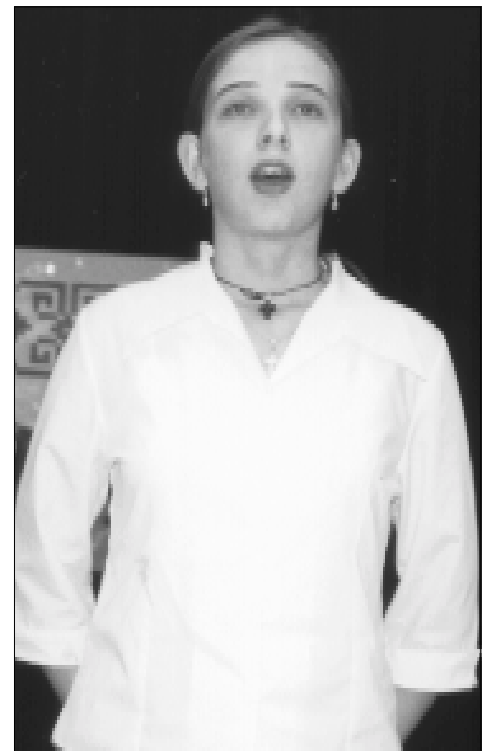
Загінуў кожны другі, а на ўсходзе Беларусі — кожныя восемдзсят чалавек з сотні. Напрыклад, у Полацку перад вайною было болей за 1 500 дамоў, а засталася толькі сто, у Віцебску з 982 дамоў у попел і ў руіны ператварыліся 926. Захопнікі вынішчылі пад карань цэлыя беларускія роды.

Беларусь страціла Смаленскую зямлю.

Ад мора пралітай крыві летапісцы назвалі тыя гады не вайною, а патопам.

Велізарнай і незваротнаю стратай сталі для Беларусі не толькі палеглыя. Сотні тысяч беларусаў вайна назаўсёды адарвала ад родных дамоў і змусіла застацца на чужыне.

Сярод іх быў і знакаміты сын нашага народа Сімяон Полацкі, якому будзе прысвечанае наступнае апавяданне.

Марта Карцюк, III кл. Гімназіі ў Аўгустове. Фота Ганны КАНДРАЦЮК

ёй работы хапае. А вось на мінулым тыдні паехаў я ў лес дровы секчы, узяў з сабой сыру кавалак. Прышла пара перакусіць, пачаў я сякерай сыр секчы, гляджу — што такое? — выцягнуў з сыра цэлага жарабка, ён і да гэтага часу ў мяне ў запрэжцы! Што праўда — то праўда!

Пан бачыць: дзе ўжо яму лепшага жаніха знайсці!

Жаніх пытае — ці пойдзе дачка пана за яго?

— Хацеў бы я пабачыць, як яна не пойдзе! — кажа бацька. — Заўтра хай уборы рыхтуе. Паслязаўтра — вяселле!

Добра.

Раніцай жаніх свайму фурману кажа:

— Пакуль мы вяселле будзем гуляць, едзь да майго дома ды нагарадзі з дошак ладную вышку. А як я з цесцем і жонкаю пачну пад'язджаць, — ты агню падпусці, хай гарыць на ўсю моц!

Сказана — зроблена. Вяселле згулялі. Цесць рукі пацірае, думае, як

лоўка ён цяпер ад даўгоў пазбавіўся. Муж на жонку паглядае, цесцю ўсміхаецца, таксама рукі пацірае, радуецца таму, што ён ад сваіх даўгоў пазбавіўся. Едуць яны ў дом да зяця. Бачаць — дым клубамі, полымя на паўнеба.

— Вось бяда, вось гора! — кажа зяць. — Згарэў мой высокі дом, загінула мая капуста, паплавіліся мае сыры. Застаўся ў нас з табой, жонка, толькі твой пасаг!

Цесць і рот разявіў — вось табе і багаты зяць!

А жонка — свайму мужу:

— Дарагі мой! Пасагу ж у мяне няма!

Паглядзеў тут фурман на ўсю кампанію, пытае:

— А хто мне будзе плаціць, паны добрыя? Давядзецца мне самому з вамі разлічвацца!

Узяў ён сваю пугу і давай лічыць панам рэбры, б'е ды прымаўляе:

— На чужы каравай рот не разявай!

Беларускае кіно ў Гданьску

Стараннем Генеральнага консула Рэспублікі Беларусь у Гданьску, Міхала Аляксейчыка, з 14 па 21 чэрвеня г.г. адбыліся дні беларускага кіно. Можна было паглядзець мастацкія, дакументальныя і анімаваныя фільмы. Спярша ў Расійскім асяродку навукі і культуры, пазней у студэнцкім кінатэатры „Жак”. Вялікая рэкламная акцыя — у радыё, прэсе, тэлебачанні, на жаль, не прыцягнула зашмат аматараў беларускага кіно. Усе фільмы мелі магчымасць паглядзець тутэйшыя беларусы і горстка палякаў з крэсаў. Так што на кожным фільме не было больш за 40 асоб. А „Дзікае паляванне караля Стаха” ў кінатэатры „Жак” глядзела толькі сем асоб (да канца фільма датрывалі толькі чацвёрта). Што можна было тады пабачыць?

Дэлегацыя Нацыянальнай кінастудыі „Беларусьфільм” прывезла з сабой мастацкія фільмы: „Дзікае паляванне караля Стаха” (1979), „Белые росы” (1983) і „Поводырь” (2001). У рэкламе фільмаў супрацьставілася іх амерыканскаму кіно. На жаль, усе гэтыя фільмы, хаця рознага часу прадукцыі, спалучыла руская мова, што асабліва мясцовымі беларусамі было прынята адмоўна. Нават фільм „Дзікае паляванне караля Стаха”, зроблены на аснове аднайменнай аповесці Уладзіміра Караткевіча быў рускамоўны. Можа тыя, якія не чыталі Караткевіча, савецкі фільм успрынялі нармальна. Для мяне быў ён доказам таго, як можна выкарыстаць беларускі нацыянальны, пры тым антырасійскі твор, выкідаючы з яго і антырасійскасць, і беларускасць. Так і атрымаўся даволі нуднаваты, хаця з вялікай дозай містыкі, двухгадзінны фільм (рэжысёр Валеры Рубінчык). Крытыка ўся зводзілася да сцвярджэння, што як на тыя часы, гэта і так добра.

Ну што ж, здавалася б сучасны маральна-псіхалагічны фільм „Поводырь” Аляксандра Яфрэмава, першы мастацкі фільм зроблены ў „Беларусьфільме” ў XXI стагоддзі павінен мець за сабой усе хібы савецкага часу. Сюжэт

фільма даволі наіўны: пазбаўленая зроку жанчына пазнае мужчыну Арцёма з сабакай Мальчыкам. Адночы Арцём уключаецца ў бойку, за што трапляе пад арышт, а Мальчыкам апякуецца жанчына. Пасля арышту прыходзіць да жанчыны, у якой жыве без яе ведама і ў яе ўлюбляецца. Яго сябра з арышту, акуліст, у рамках медычнага эксперыменту вывозіць жанчыну ў Нямеччыну, дзе ёй вяртаюць зрок. Фільм канчаецца хепі-эндам. Наогул сцэны ў фільме нагадваюць еўрапейскі парадак у пад’ездах, на вуліцах, у метро. У фільме па’яўляюцца і сотовыя тэлефоны і беларускія капіталісты, але неяк ніхто не гаворыць пра палітыку ў той рэчаіснас-

Шаноўны Дырэктар Нацыянальнай Кінастудыі „Беларусьфільм”, Шаноўныя рэжысёры і акцёры!

Няўжо такі забіты, няўжо такі мёртвы мой народ?

(Уладзімір Караткевіч, „Дзікае паляванне караля Стаха”)

Прыемна было паглядзець Вашы фільмы ў Гданьску падчас Тыдня беларускага кіно. Аднак трывожыць нас, беларусаў, якіх лёс сюды закінуў жыць, паўсюдная рускамоўнасць: мастацкія фільмы, якія Вы прывезлі — на рускай мове, на рускай мове размаўляла большасць Вашай дэлегацыі.

Так нам хацелася пабачыць беларускае кіно — не з назвы, а з беларускай мовай, з беларускімі сюжэтам і эпізодамі. А так атрымалася, што нават фільм „Дикая охота короля Стаха” з часоў БССР (на аснове глыбока патрыятычнай кнігі Уладзіміра Караткевіча „Дзікае паляванне караля Стаха”) пазбаўлены выказванняў герояў пра долю Беларусі. Можа зараз варта пачытаць У. Караткевіча і пачаць рабіць фільмы, якія адпавядаюць нацыянальнаму духу Рэспублікі Беларусь, яшчэ ўсё-такі незалежнай дзяржавы. Дарэчы, ірытуе падыход у фільмах да бе-

лі. Я, праўда, мела асацыяцыю з польскім кіно 80-х гадоў г.зв. „маральнага непакою”. У гэтым фільме руская мова выняткова гучыць натуральна, асабліва калі ўявіць сабе сённяшняю рэчаіснасць у Рэспубліцы Беларусь.

„Белые росы” Ігара Дабралюбава — гэта з глыбокім сэнсам камедыя пра адміранне беларускай вёскі. Дзівіць толькі, чаму пажылыя жыхары падмінскай вёскі размаўляюць на акуратнай рускай мове, калі і зараз у беларускіх вёсках і мястэчках людзі размаўляюць на „трасянцы”.

Дакументальныя фільмы былі на беларускай мове: „Партрэт на фоне замка” (1992) Юрыя Мрухіна і тры фільмы

ларускай мовы — у фільме „Белые росы” руская мова ў вуснах старых вяскоўцаў гучыць штучна і ненатуральна. Ці беларуская мова ў паказаных фільмах адмоўна паўплывала б на іх мастацкі ўзровень? Ці сталі б яны менш зразумелымі і вартаснымі? Сумняваемся. Нам здаецца, што мова павінна быць адметнай рысай беларускага кіно. Няўжо беларускія рэжысёры і акцёры саромеюцца роднай мовы? Няўжо хочучь разам з іншымі манкуртамі давесці да яе поўнага заняпаду?

Можаце перад намі тлумачыцца афіцыйнай двухмоўнасцю ў Рэспубліцы Беларусь, ці Вашай рускай нацыянальнасцю. Але ж Вы з’яўляецеся элітай беларускай нацыі і дзяржавы. Як тады можам успрымаць Вашае тлумачэнне мы, беларусы, якія жывем у Польшчы і даражым беларускім словам, стараемся не забыць роднай беларускай мовы, без якой ці можа існаваць нацыя і дзяржава.

Хочацца, каб беларускае кіно было сапраўды беларускім — з беларускай мовай, беларускімі сюжэтам, беларускай музыкай.

Праўленне Беларускага культурна-гаварыства „Хатка” ў Гданьску Гданьск, 17 чэрвеня 2002 г.

Фільмавы вечар

У гэтым тыдні прапаную тры фільмы, якія ліпеньскія вечары могуць учыніць больш прыемнымі і запэўніць незабыўныя ўражання. Схіляць яны глядачоў да задумы, выклікаюць смех, а нават выціснучь слёзы.

„Крывавая нядзеля” — узнагароджаны на фестывалі ў Берліне фільм Пола Грынграса гэта мастацкае апісанне падзей ад 30 студзеня 1972 года ў мястэчку Дэры ў Паўночнай Ірландыі, калі мірную дэманстрацыю, арганізаваную грамадскім рухам Сівіл Райтс заатакавала армія Вялікабрытаніі, забіваючы і ранячы каля 50 асоб. Да гэтай пары невядома, ці першай заатакавала брытанская армія, ці адказала толькі на тэрарыстычную атаку ІРА.

Галоўныя героі — гэта Айвэн Супер (Джэймс Нэсбіт), адзін з лідэраў Сівіл Райтс, палітык-ідэаліст, які хоча міру, Джэры Донаху (Дэклан Дадзі) семнаццацігадовы бунтаўнік, Патрык МакЛін (Ніколас Фарэл) камандзір брытанскай арміі, дыслацыраванай у Дэры, адказны за правадзенне крывавай аперацыі, распрацаванай ягоным шэфам — генералам Робэртам Фордам (Эдэл Сміт). Акцёры вылучаюцца аскетычнымі спосабамі ігры, дзякуючы чаму можна іх параўнаць да сапраўдных герояў з 1972 года.

Уражвае сцэна разгрому маніфестацыі, калі гіне малады чалавек, трымаючы паднесеную ўгару белую хустку, сімвал міру....

Школьны паэтычны конкурс

У лістападзе мінулага года выступаў я ў Падставовай школе н-р 45 імя Яна Паўла II у Беластоку. Чытаў свае вершы і падпісваў дзеткам свае паэтычныя зборнікі на польскай мове. Мае вершы таксама дэкламавалі вучні школы.

Гэтая школа актыўна працуе з іншымі школамі Беластока. Ад трох гадоў праводзіць яна паэтычныя конкурсы для вучняў І-3 класаў беластоцкіх падставовых школ.

11 чэрвеня г.г. адбылося ўрачыстае падвядзенне вынікаў чарговага трэцяга паэтычнага конкурсу пад лозунгам „Мая Айчына”. Конкурсная камісія прыдзіліла 1-3 месцы 32 вучням-пераможцам з васьмі беластоцкіх падставовых школ (5, 12, 14, 20, 32, 45, 49 і 50). Вершы пераможцаў падрыхтавалі да друку настаўніцы 45-й школы Галіна Назарук і Анна Стэфаньчук. Камп’ютэрны склад выканалі Тэрэса

„Самотныя” аўтарства іспанскага рэжысёра Беніта Самбраны гэта гісторыя старэйшай жанчыны (у гэтай ролі Мар’я Галяна), якая прыязджае ў Мадрыд, каб апекавацца сваім хворым мужам (Пако дэ Оска) у шпіталі пасля цяжкай аперацыі. Затрымоўваецца яна ў сваёй дачкі Мар’і (якая прымае яе без ахвоты). Пятнаццаць гадоў таму Мар’я ўцякла з роднай вёскі, бо не магла цяпець атмасферу ў сваёй хаце. Жыццё аднак не складаецца найлепш... Наймае ліхую кватэру ў непрыязнай ваколіцы, працуе прыбіральшчыцай, наладжвае бессэнсоўныя раманы і... зацяжарвае.

Прыезд маці пачаткова раздражняе Мар’ю, аднак з часам памагае перанесці цяжкія хвіліны. Застаўленая жыццём да ролі служанкі, якая мае даглядаць мужа маці — простая жанчына не мае ўжо сі-

Рычарда Ясінскага „Наваградскі дыяр’юш” (1997), „Але асталася музыка” (1998), „І ў сподку бачыць месяц” (2001). Пры падборцы фільмаў, як патлумачыў Генеральны консул Рэспублікі Беларусь, кіраваліся супольнай гісторыяй, тым што спалучае, а не дзеліць польскі і беларускі народы. І так глядачы мелі нагоду пабачыць замах у Нясвіжы і сучасных нашчадкаў Радзівілаў, якія жывуць у Польшчы, у Вялікабрытаніі і часам наведваюць сваю радзіму. Пра выдатных людзей у гісторыі двух народаў — Адама Міцкевіча і Міхала Клеафаса Агінскага — былі два наступныя фільмы. Наваградскі і Залессе сталі блізкімі мясцінамі для тых, якія глядзелі гэтыя фільмы. Апошні фільм быў крыху іншы — пра польскі маладзёжны тэатр у Рубяжэвічах, які існуе там 10 гадоў. Шкада, што рэжысёр не паказаў пэўнага феномена Рубяжэвічаў — давайны, калі Рубяжэвічы былі ў Польшчы, існаваў там беларускі аматарскі тэатр, гурток Беларускага інстытута гаспадаркі і культуры, адтуль выйшаў беларускі ксёндз Віктар Барысевіч. Цікава, ці пра тое ў Рубяжэвічах памятаюць? Сустрэча з рэжысёрам Рычардам Ясінскім вялася на польскай мове, бо — як сам заявіў — ён паляк па нацыянальнасці. Глядачам здаецца падабаліся фільмы, што бачна было па выказваннях у адрас рэжысёра. Пры нагодзе мы даведаліся, што пад яго рэжысурай паўстаў фільм пра Міхаса Забэйду-Суміцкага. Можа некалі ўдасца яго паглядзець.

Апрача Рычарда Ясінскага дэлегацыю „Беларусьфільма” склалі: яе дырэктар Вячаслаў Шанько, рэжысёр Аляксандр Яфрэмаў і актрыса Валерыя Арламава. Як выявілася пасля сустрэчы з імі становішча „Беларусьфільма” найлепшае — кінастудыя на год атрымлівае ад дзяржавы грошы на тры мастацкія фільмы і 15 дакументальных. Хаця ў назве кінастудыі ёсць прыметнік „нацыянальная” паводле дэманстраваных фільмаў і выказванняў дэлегацыі, цяжка сказаць пра такую менавіта спецыфіку кіно ў Рэспубліцы Беларусь. І дай Бог, каб яна такая ўрэшце была — не з назвы, а перад усім са сваёй прадукцыі.

Лена ГЛАГОЎСКАЯ

лы, часу ані ахвоты бунтавацца. Пераносіць свой лёс да канца з лагоднай, хаця смутнай усмешкай.

А цяпер камедыя! „Выдатная з яго дзеўка” гэта гісторыя трох „плеябоў” — Адама, Дэйва і Дуфэра, якія трацяць дах над галавой. Каб выйсці са складанага становішча, пры дапамозе грыму і жаночага адзення перамяняюцца ў прыгожых дзяўчат і атрымваюць кватэру... у жаночым інтэр’ю.

Дэйв (у гэтай ролі Барэга Уотсан, вядомы з серыяла „Сёмае неба”) улюбляецца ў Лію (Мэліса Сэйгмілер), якая мужчын трымае ад сябе далёка. Адам (Майкл Розенбаўм) і Дуфэр (Гарланд Уільямс) таксама перажываюць многа камічных сітуацый, якія выклікаюць у глядачоў слёзы смеху. Запрашаю ў кіно!

Паўліна ШАФРАН

Ляшчынская-Козак. Атрымаўся прыгожы паэтычны зборнічак з графічнай выявай помніка Ф. Шапэну на вокладцы.

Усе вучні-пераможцы конкурсу былі запрошаны з бацькамі на яго падсумаванне. З уступным словам выступіў дырэктар школы н-р 45 Пётр Гурскі, падкрэсліваючы асаблівае значэнне конкурсу ў прывітанні дзецям любові да паэзіі і заахвочванні іх да творчай працы.

Я быў запрошаны на мерапрыемства як ганаровы госць. Усе дзеці, пераможцы конкурсу, чыталі свае і мае вершы, пры-

свечаныя Айчыне. Я прачытаў некалькі сваіх вершаў і прыгадаў мае першыя паэтычныя спробы ў дванаццацігадовым узросце, калі я быў вучнем паўшэхнай школы ў Орлі ў міжаежны перыяд. Настаўніца Анна Стэфаньчук правяла са мною публічную размову, прысвечаную майму творчаму шляху. Уручыў я таксама дзеткам-пераможцам конкурсу прызнання ім школай скромныя ўзнагароды і атрымаў на заканчэнне бел-чырвона-белыя ружы.

Віктар ШВЕД

Скіт Апостала Андрэя.

Гасцінны дом у скіце Буразеры. На першым плане падрыхтоўка да будовы новага храма.

На святым паўостраве Афон ⁽³⁾

Сярод манахаў

Са сталіцы Афона, Карыеса, выйшлі мы па шырокай гравійнай дарозе, але пасля павярнулі на вузенькую сцяжынку, каб хутчэй дабрацца ў скіт Буразеры. Ідучы, заўважылі новую будову. У скіце Буразеры таксама наткнуліся на будаўнічыя працы. Іераманах Гаўрыіл, які нас спаткаў, паведаміў, што пачалася будова новай царквы. Пры будове працавалі рабочыя з Расіі. Пасля яшчэ некалькі разоў спатыкалі мы людзей з былога Савецкага Саюза, якія працавалі ў манастырах, або шукалі працы.

Айцец Гаўрыіл вельмі сардэчна прыняў нас і запрасіў на традыцыйны грэчаскі пачастунак. Паспрабавалі мы лукумі, посную страву ў выглядзе жэле пашпаную цукровай пудрай і запілі халоднай вадой з дабаўкай гарэлкі, якую манахі самі робяць на паўостраве. Айцец Гаўрыіл запрасіў нас на раней падрыхтаваны абед. Паколькі быў гэта велікодны перыяд, атрымалі мы святочнае харчаванне — яйкі, сыр і гародніну з манастырскага агарода. На закуску далі нам апельсіны, а ўсё запілі халоднай вадой і віном, якія стаялі ў невялікіх збаночках. Манастырскія будынкі так збудаваны, што ў сталовай не адчувалася спёкі. Наадварот, было халаднавата.

Пасля адпачынку пайшлі мы на вячэрняе багаслужэнне ў царкву св. Мікалая Цудатворца. Першы раз апынуўся я ў стасідле — вялікім крэсле з падпоркамі для рук, якіх многа расставленых было пад сценамі храма. Паколькі багаслужэнні на Афоне даволі доўгія ў будні, а перад вялікімі святамі працягваюцца

ноччу нават звыш дзесяці гадзін, то патрэбны манахам невялікі адпачынак. У стасідлах можна стаяць абапёршыся на падпоркі, прысесці крыху на вузенькай дошчачцы апіраючыся надалей на падпорках або разлажыўшы сядзенне сядзець. Сядаюць манахі або прысядаюць толькі тады, калі дазваляецца гэта рабіць. У час важнейшых момантаў багаслужэння манахі стаяць. Хаця ход вячэрняга багаслужэння быў падобны да вячэрняў, якія адбываюцца ў нашых царквах, то цяжка было сачыць за ім, паколькі незразумелымі былі словы. У царкве прыкладаліся мы да часціцы св. Крыжа Гасподняга і да ікон, у тым ліку да Іверскай іконы Божай Маці, копія якой некалькі гадоў таму трапіла на Святую Гару Грабарку, і іконы св. Мікалая. Пасля багаслужэння і вячэры пайшлі мы паглядзець будынкі манастыра і крыху пазнаёміцца з манастырскімі заняткамі.

Скіт Буразеры з'яўляецца самастойнай па ўтрыманні царкоўнай адзінкай, а галоўны даход манахі атрымліваюць ад продажу пісаных і друкаваных ікон. У ікананіснай убачылі мы пісаную вялікую Іверскую ікону Божай Маці, велізарныя друкаваныя іконы і плашчаныцы. Зайшлі мы ў памяшканне з прыладамі для выбірання і перахоўвання мёду. У скіце ёсць свая пасека і манахі выкарыстоўваюць пчаліныя прадукты для харчавання і вырабу свечак. Далей былі памяшканні, дзе выконваліся васковыя свечкі і ладан. Побач манастыра — сад і агарод, адкуль браліся плады на манастырскія сталы. Каля царкоўкі св. Міка-

лая, у якой звонку праводзіліся рамонтныя работы, знаходзяцца келлі манахаў, а насупраць — гасцінны дом для паломнікаў. Пасялілі нас у прыгожых трохмесных пакоях, якія ззялі чысцінёй і парадкам. Маглі мы свабодна карыстацца кухняй, рыхтаваць гарачыя напіткі. Айцец Гаўрыіл навучыў нас рабіць каву па грэчаску і ўгасціў вельмі смачнай афонскай гарбатай. З тэрасы гасціннага дома відаць прыгожыя краявіды. З расліннасці вытыраліся невялікія хаткі, келлі манахаў і паслушнікаў.

На другі дзень раннія багаслужэнні распачыналіся ў чатыры гадзіны паводле грэчаскага часу (у тры гадзіны паводле нашага). Аднак мы былі змучаны і не ўсталі так, каб паспець на пачатак багаслужэнняў. Пасля Святой Літургіі пайшлі мы на снаданне, якое на гэты раз было посным. У серады і пятніцы, незалежна ад таго, што быў святочны паслявелікодны перыяд, манахі ў скіце Буразеры не елі нават і расліннага алею. Гэта тычылася таксама і паломнікаў. З'елі мы хлеб з джэмам і раслінную страву, а на закуску далі нам аліўкі. Усё запілі гарчай гарбатай.

Падмацаваўшыся, разам з іераманахам Гаўрыілам паехалі мы ў Карыес, каб у сталіцы і наваколлі паглядзець царквы і манастырскія збудаванні. Пабывалі мы ў грэчаскім манастыры Катламуш і сербскім скіце манастыра Хіландар, дзе жыве толькі адзін манах. Там убачылі неспатыканую ў нас ікону Божай Маці „Кормячая малаком”. У старым манастыры Катламуш, заснаваным яшчэ ў XII стагоддзі, вельмі прыгожы пазалочаны іканастас. Манах, які знаёміў нас з жыццём манастыра і яго гісторыяй, звярнуў нашу ўвагу на ікону Праабражэння Гасподняга і старыя іко-

ны Божай Маці, якія ацалелі ад пажару. Зараз аказваюць яны аздараўляльнае ўздзеянне на молячыхся перад імі. Паколькі ў магазінах Карыеса было многа царкоўных вырабаў, рашыліся мы купіць іконкі і дробныя падарункі. У пакупках сваім вопытам дапамог нам айцец Гаўрыіл. Завёў ён нас да манаха працягваючага ў сталіцы, які па оптавых цэнах прадаў нам свае вырабы.

Перад вяртаннем у скіт Буразеры наведалі мы Андрэўскі скіт. Хаця раней быў ён рускім, а зараз лічыцца грэчаскім, то жывуць там манахі з розных краін. Яшчэ да нядаўна стаяў ён пусты, паколькі памерлі апошнія рускія манахі, якія раней там жылі. Яшчэ перад узнікненнем Савецкага Саюза скіт гэты быў самым шыкарным на Афоне. Заснаваны ў пачатку XIX стагоддзя атрымліваў пастаянную дапамогу ад рускіх цароў. Царква св. Апостала Андрэя, у якую мы зайшлі, яшчэ і зараз з'яўляецца найбольшым храмам не толькі на Афоне, але і на Балканах. Падчас пажару ў 1958 годзе частка царквы была знішчана, але пасля адбудавана. Знаходзіцца ў ёй вельмі прыгожы багата пазалочаны іканастас і святыня — галава Апостала Андрэя Першазванага, які прапаведаваў сярод славян. Ад нядаўна адкрыта ўжо ніжняя царква св. Аляксея Маскоўскага. Побач царквы і корпус, дзе жывуць манахі, знаходзіцца Тэалагічная школа.

Перазначаўшы ў Буразераўскім скіце і разам з айцом Гаўрыілам падрыхтаваўшы план нашай пабыўкі на Афоне, адправіліся мы ў падарожжа па паўостраве.

(працяг будзе)

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Непаладкі з-за веравызнання

Маруся паходзіла з заможнай сялянскай сям'і. Закончыўшы пачатковую школу пайшла вучыцца ў Беласток у харчовы тэхнікум. Вучобу закончыла яна паспяхова і стала працаваць кухаркай у прадшколлі. Жыла ў цёткі, за кватэру не плаціла, бо цётка была адзінокай, а кватэру мела вялікую. Было ім добра жыць разам, а і цётцы было з кім пагутарыць на роднай мове.

Пазнаёмілася Маруся з хлопцам з суседняй вёскі і яны разам сябравалі пяць гадоў. У той час Марусіны бацькі купілі ў кааператыве кватэру і перайшла Маруся жыць у сваё новае жыллё.

Саша працаваў шафёрам у будаўні-

чым прадпрыемстве. Працы было шмат, часта працаваў па-за нормай, каб больш зарабіць грошай. Саша быў сіратою. Яго бацькі паўміралі, калі ён быў невялікім хлапчуком. Выхоўвала Сашу сястра, якая жыла ў горадзе ў сваім прыгожым доме-катэджы.

Задумаў Саша жаніцца з Марусяй і маладыя запісаліся ў ЗАГС. Царкоўнага шлюбу не бралі, бо... шкада было грошай на вяселле. На цывільным шлюбе былі толькі сведкі, Марусіны бацькі ды Сашава сястра з мужам. Згулялі скромнае вяселле.

Саша пасяліўся ў Марусінай новай кватэры і пачалося сямейнае жыццё.

Нарадзілася ў іх трое дзетак — два сыны і дачка. Былі яны здольнымі і вельмі добра вучыліся. Хоць бацькі не пабраліся шлюбам у царкве, але дзеці хадзілі ў царкву і верылі ў Бога.

Найстарэйшы сын Барыс, пасля вайскавай службы пазнаёміўся з Гражынай, якая была іегавісткай. Барыс перайшоў на жончына веравызнанне і стаў „сведкам Іеговы”. Цяпер сваіх бацькоў не хоча прызнаваць, сароміцца, што яны праваслаўныя.

Другі сын, Міхал, штудзіраваў у Беластоцкім політэхнічным інстытуце. У час студыяў пазнаёміўся быў з Басяй, каталічкай. Дружылі з сабою чатыры гады і закончыўшы вучобу надумаліся пабрацца шлюбам. Бася перацягнула Міхала на каталіцкае веравызнанне. Жывуць яны ў Басіных бацькоў, а да ягонных бацькоў мала хіляцца, бо яны — кацапы.

Дачка Ганна закончыўшы навуку

выйшла замуж за Геніка, таксама католіка, і пабраліся яны шлюбам у касцёле. Генікава маці то проста не можа глядзець на кацапаў і нявестку абзывае рознымі словамі і не пускае да сваіх бацькоў.

Аднойчы, калі Маруся з Сашам прыехалі наведаць сваіх старэнькіх бацькоў на вёску, мне прыйшлося пагутарыць з ёю. Сказала Маруся мне, што лепш не мець дзяцей, чым яны памяняюць веравызнанне, бо не прызнаюць бацькоў і не пускаюць сваіх дзетак, каб наведалі бабулю і дзедка. — Цяжка і сумна нам цяпер жыць. Калі прыходзяць святы, то нам, старым, трэба плакаць а не весціцца, бо нікога не чакаем, ніхто не прыедзе, — расказвала Маруся.

Такое вось жыццё бацькоў, якіх дзеткі памянлі веравызнанне. Але не ўсе католікі такія кепскія, многім веравызнанне не перашкаджае.

Мікалай Лук'янюк

Бандарскае шчасце

Частка другая: Гатэль

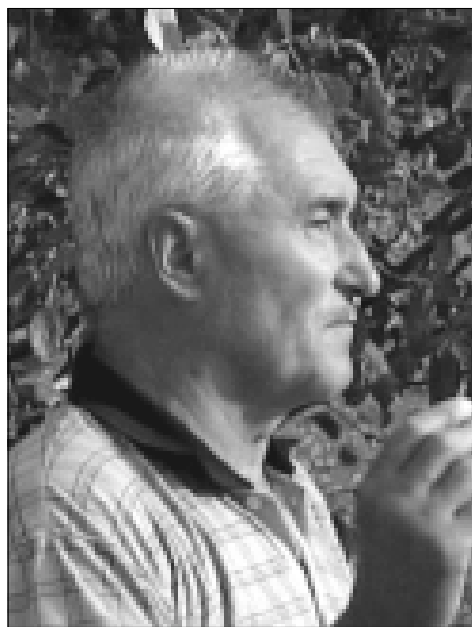
На двары, перад адным з пад'ездаў чатырохпавярховых блёкаў стаіць стол прыкрыты зялёным сукном. За ім некалькі асоб. Навокал іх натоўп. Хто стаіць, хто сядзіць на лаўцы, хто проста на траве. Між дарослымі бегаюць і гойсаюць на роварах дзеці. Гэтаму відовішчу прыглядаюцца з акон навакольных дамоў паморшчаныя твары старэч. Рашаецца лёс гатэля пры вадасховішчы Семяноўка ў вёсцы Бандары.

— У ім калісьці бурліла жыццё, адпачывалі сотні беластачан і людзей з іншых куткоў Польшчы, — павышаным голасам тлумачыць прэзідыуму і ўсяму вечу Мікалай Міруць, — а цяпер што? Мёртвая цішыня. Гэта зроблена на тое, каб мы аддалі яго паўдарма.

— Пане Міруць, турысты былі, але больш іх не будзе, бо ў вадасховішчы гнілая вада, — не менш узбуджана выступае Здзіслаў Канікоўскі, арандатар гатэля, які падаў Радзе гміны Міхалова прапанову яго выкупу. — Я гаварыў

з лекарамі. Яны асцерагаюць, што купанне ў Семяноўцы пагражае хваробамі дыхальных шляхоў.

— Мы купаемся і дзякуй Богу здаровыя, — не саступае Мікалай Міруць. —

Мікалай Міруць.

Водарасці прыдумалі вашы памагатыя, каб абяцэнні тут зямлю.

Здзіслаў Канікоўскі, якога Мікалай Міруць увесь час называе „Канюхоўскім”, хапаецца за галаву, потым за сумку і ўжо, здаецца, пакіне гэтых людзей саміх сабе, бо не хоча чуць такіх недарэчнасцей. Але, прайшоўшы метраў пяць, спыняецца.

***

Аб'ект пажадлівасці: чатырохпавярховы гатэль і два гектары зямлі вакол яго. Надзел прымае да Семяноўскага вадасховішча. Права арэнды да 2015 года мае Здзіслаў Канікоўскі з Беластока. У сувязі з тым, што пасля таго як у вадзе знайшлі шкодныя водарасці, акаліца згубіла турыстычную прывабнасць, хоча ён пераўтварыць гатэль у Дом сацыяльнай апекі для псіхічна хворых. Каб змяніць прызначэнне аб'екта, трэба быць яго ўласнікам. Канікоўскі запрапаў Радзе гміны Міхалова за гатэль і зямлю 600 тысяч злотых. Гміна была б гатовая прадаць нерухомую маёмасць за мільён злотых. Зышліся на 800 тысяч, з тым абумоўленнем, што Здзіслаў Канікоўскі створыць месцы працы мясцовым жыхарам. Але якраз мясцовым не падабаецца ні новае прызначэнне гатэля, ні тое, што яго ўласнікам мае быць Канікоўскі. Не вераць, што знойдуць у яго працу.

Здзіслаў Канікоўскі.

— Ён нам ужо раней гэта абяцаў, калі стаў арандатарам, — кажа Міраслаў Андраюк. — І што, прыняў адно рэнцістаў, каб не плаціць за іх узносаў на ахову здароўя. А ўсіх здаровых пазвальняў.

— Бо плілі, — агрызаецца Канікоўскі. — Зрэшты, што тут гаварыць, рашэнне прымае Гмінная рада, а не жыхары Бандароў.

— Няпраўда, — абрэзвае такую дыскусію воіт Міхалова Славамір Ёська, — гэта маёмасць усяе гміны, значыць і жыхароў Бандароў. Таму яны таксама маюць свой голас у вырашэнні яе будучыні.

***

Жыхары Бандароў пакарысталіся сваім правам. Вясковая рада рашуча запратэставала супраць продажу гатэля Здзіславу Канікоўскаму.

— Тыя 800 тысяч то смех, — кажа Мікалай Міруць, — тым больш, што гміна ў апошніх гадах выдаткавала на рамонт будынка 400 тысяч. Трэба паклікаць экспертаў і аб'явіць аўкцыён. Гэтая маёмасць пойдзе сама менш за пяць мільёнаў. Мы не пагаджаемся таксама на змену прызначэння гатэля. Няхай надалей аставаўся б даступным усім месцам адпачынку, курортам. Калі „Канюхоўскі” хоча рабіць Дом сацыяльнай апекі, няхай выкарыстае на гэта якую апусцелую школу, напрыклад у Луплянцы. Хворыя напэўна не будуць плаваць на лодках.

— Я хацеў тут стварыць 80 месцаў працы, — гаворыць ужо з натоўпу Здзіслаў Канікоўскі, — але калі мне гэта не ўдасца, няхай людзі ідуць са сваёй крыўдай да пана Міруця. Няхай ён іх забяспечыць працай.

— Вы нас не страшыце, а бойцеся самі, — адказвае на гэта Мікалай Міруць. — Мы збіраем доказы на вашы камбінацыі і вышлем ліст у пракуратуру. Гэта адпаведная ўстанова, каб вамі заняцца.

Абяцанне Мікалая Міруця Вясковая рада Бандароў выканала. Няцяжка было гэта зрабіць, бо за дзесяць гадоў сваёй дзейнасці Здзіслаў Канікоўскі ў Бандарах шмат каму на мазоль наступіў. А вось Гмінная рада Міхалова наўрад ці прыме якое рашэнне ў гэтай справе перад восеньскімі самаўрадавымі выбарамі.

Мікола ВАЎРАНЮК
Фота аўтара

Чужое не корміць

Прачытаўшы допіс Мікалая Варанецкага „У Нараўцы святкуюць Яна”, успомніўся мне фэст у канцы пяцідзесятых гадоў.

У адным з будынкаў па вуліцы М. Бучка ў Гайнаўцы змяшчаліся маладзёжныя арганізацыі: ЗМС, ЗМВ, ЗГП і Адзел Беларускага таварыства. У гэтым апошнім якраз пачынаў першую працу.

Набліжалася 7 ліпеня, дзень царкоўнага фэсту ў Нараўцы. Дзеячы названых арганізацый рашылі арганізаваць там латарэю. Ініцыятарам быў сакратар Гайнаўскага ЗМС Мікалай Казак. Падтрымаў ідэю белавежац Лявон

Майсяюк, які з таварыства перайшоў працаваць на радыё. Я лічыўся суарганізатарам. Кожны з нас атрымаў назначаныя задачы. Мікалай Казак, напрыклад, рыхтаваў латарэйныя білеты. Паколькі сам не мог заняцца штампаваннем некалькіх тысяч білетаў, дык папрасіў у дырэктара прафтэхвучылішча некалькі вучняў у дапамогу.

Выязджалі раніцай у Нараўку з надзеяй, што латарэя закончыцца паспяхова і вернемся ў Гайнаўку з надрэным прыбыткам. Чакаў нас сюрпрыз.

Стаяла цудоўнае сонечнае надвор'е. Многія гайнавяне рашылі пакарыстац-

ца нагодай і падаліся ў Нараўку. Вернікі згуртаваліся ля храма св. Іаана Хрысціцеля, а аматары загарання заляглі на пляжы над рэчкай Нараўкай. Сярод гэтых апошніх знаходзіўся кіраўнік Павятовай бібліятэкі ў Гайнаўцы Тадэвуш Ш.

Каля прылаўка з латарэяй сабраўся народ і прагна глядзеў на вітрыну з узнагародамі. А было чым захапляцца. Радзёпрыёмнік „Піянер”, ручныя гадзіннікі „Пабеда”, кухонныя прылады, фотаапараты прыцягнулі ахвотных пакарыстацца шчасцем. Пад кожнай узнагародай віднеў нумар выйграннага латарэйнага білета.

Латарэя пачалася перад абедам. Зразу выстраілася чарга. З сумам адыходзілі прайграныя з пустымі білетамі. Раптам пачуўся голас у натоўпе: „Выйграў гадзіннік”. Вестка маланкай абляцела плошчу. Глуміўся народ у чарзе, а мы радаліся: „Будзе заробак”. Праз мінут пятнаццаць выдалі другі гадзіннік, што насцярожыла нас. „Няўжо памылка?” — думалі. — У адным жа пакеце знаходзілася адна з асноўных узнагарод, а тут раптам... два гадзіннікі. Калі трэці „шчаслівы” прад'явіў, што і ён выйграў гадзіннік, дык мы рашылі стрымаць продаж латарэйных білетаў. Мікалай Казак падаўся на пастарунак міліцыі, а нам сказаў затрымацца з хлопцам, які выйграў апошнім гадзіннік. Нядоўга чакалі

на стоража парадку. Камісійна разарвалі мы непраддзеныя білеты. Тады выявілася, што адзін выйгрышны білет быў сапраўдны, а два фальшывыя. Хлапчук хутка выявіў ад каго атрымаў шчаслівы латарэйны білет. Міліцыянер падаўся на пляж. Калі падыходзіў да моста, дык прыкмеціў, як высокі хударлявы мужчына кідаў у рэчку булачкі. Калі іх вылавілі, аказалася, што замест каўбаскі ў бутэрбродзе былі фальшывыя латарэйныя білеты. Прахадзімцам аказаліся кіраўнік Гайнаўскай павятовай бібліятэкі. Пан Ш. атрымаў пустыя праштампаваныя картчкі ад вучня. Падстаўлены чалавек падыходзіў да вітрыны, запісваў нумары асноўных узнагарод, затым перадаваў картчку свайму пану. Гэты нумаратарам набіваў адпаведны нумар і пасылаў за ўзнагародай.

— Прахадзімца пагубіла тое, што за хутка хацеў забраць усе ўзнагароды, — гаварыў пазней міліцыянер. — Каб стрымана дзейнічаў, дык пусціў бы вас з торбамі.

Так вось закончылася наша нешчаслівая латарэя на фэсце ў Нараўцы на св. Яна. Хоць мы не атрымалі прыбытку і людзям перашкодзілі ў забаве, але св. Ян не паспрыяў і прахадзімцу. Пацярпеў ён заслужаную кару, чаго вынікам было адхіленне ад пасады. Праўду кажуць людзі: „Чужое не корміць”.

Уладзімір СІДАРУК

Калі захапілі Брэст

Адгалоскі

Дзмітры Шатыловіч у артыкуле „Непраўдзівае абвінавачанне” („Ніва” ад 23.06.2002 г.) напісаў: „Танкавыя і браніраваныя часці 19 корпуса генерала Гудэрыяна (...) 17 верасня захапілі і горад Брэст і Брэсцкую крэпасць”. Без усялякіх сумненняў і чорным па бе-

лым у кнізе „Брэст. Энциклопедический справочник” (выдадзенай у Мінску ў 1987 г.) на стар. 400 старанна надрукавана:

1939, 15 сентября. Захват Бреста войсками фашистской Германии.

Российская примаўка кажа: „Не гавары што ведаеш, але ведай, што гаворыш”.

(рг)

Ад рэдакцыі: Гэтым допісам спыняем друк адгалосак па артыкулах „Унікаць недарэчнасцей” і „Пазбягаць недарэчнасцей”.

„Бар у Джона”

Вёска Відава каля Бельска-Падляскага набывае вядомасць не толькі ў горадзе, але і па-за яго межамі дзякуючы кнайпе „Бар у Джона”. Сумніўную славу прыдбалі яму кліенты, якія вядуць свайго роду спаборніцтва па размаітых учынках, амаль заўсёды нязгодных з правам. Да гэтай пары мала хто пра гэта ведаў, дзякуючы братэрству заўсёднякаў. З аднаго боку „Бар у Джона” з’яўляецца месцам распусці, як гавораць жанчыны, маткі і жонкі пастаянных наведвальнікаў, якія не адну ноч пралівалі слёзы з-за сваіх мужчын, якія знайшлі ў бары „прытулак” і добрую забаву. З другога боку Джон, па-нашаму Янка, бо так ахрысцілі ўладальніка і шэфа бара, гэта сябра, які заўсёды прыме кліента, а нават, калі няма грошай, напоіць і накарміць (але доўг, часам паболянаны ў некалькі разоў, не прападзе, будзе занесены ў шпытак, „бо ж ты п’яны быў і нічога не памятаеш, як сяброў частаваў”). Такія сітуацыі характэрны кожнаму працоўнаму дню, а такіх у тыдні ў бары сем, а як трэба то і ночку можна там правесці, таварышаў заўсёды хоць. Дзіў толькі бярэ, што з году ў год у Джона паяўляюцца штотым маладзейшыя дзяўчаты, званыя тут таварам, захопленыя машынамі заўсёднякаў бара, кавалераў з алкагольнымі праблемамі ва ўзросце ад 20 да...70 гадоў.

Апошнім часам „Бар у Джона” з’яўляецца на вушы не толькі жыхароў Відавы, але і ў падляскіх СМІ. Прычынай гэтаму стала забойства. Сёмага чэрвеня едуць на поле раницай жыхаркі Відава заўважлі цела мужчыны, які стаяў на каленнях ля плота, а на шыі меў зашморнуты паясок ад штаноў. Пачаткова ўсё выглядала на тое, што мужчына скончыў жыццё самагубствам, аднак анатаміванне

паказала, што прычынай смерці было пашкодванне шыйнага пазванка.

Паліцыя, якая паявілася на месцы здарэння, пачаткова прыняла першую версію, і пасля чатырох дзён, калі ўзнікла падарэнне ў забойстве, стала шукаць слядоў злачынства. На маё пытанне, ці рэакцыя паліцыі не была спозненай, бо сям’я ахвяры ад пачатку не верыла ў самагубства, каменты бельскай паліцыі Ян Апалініскі адказаў, што ўсё праходзіла згодна з законам і паліцыйнымі працэдурамі.

Паліцыі ўдалося ўстанавіць, што папярэдняя вечара Міхал С., 65-гадовы жыхар Відавы, прабываў у славутым бары. Там, падвыпішы крышку, выпадкова штурхнуў аднаго з малодшых пастаянных наведвальнікаў. Гэта дало прычыну бойцы. Малады чалавек Вяслаў Н. страціў панаванне над сабой і, як сцвярджаюць наведвальнікі бара, біў старэйшага чалавек нягледзячы на тое, што той страціў прытомнасць і твар яго абліўся крывёю. Сведкамі здарэння было чатырох мужчын, разам з імі малодшы брат Джона, Павел. Мужчыны, пабачыўшы, што Міхал С. не жыве, вынеслі цела з бара, які адразу прыбралі ад крыві, памылі твар ахвяры, паправілі адзенне і перанесли ягонае цела некалькі хат далей і на паяску павесілі труп на шыкетгах. Каб усё выглядала натуральна, „самагубцу” аставілі нават грошы.

Арштанаваны на тры месяцы мужчыны маюць ад 24 да 30 гадоў. Ніводзін з іх не прыцягваўся да крымінальнай адказнасці. Справа будзе мець свой фінал у судзе, аднак ніхто не верне жыцця Міхалу С., бацьку і мужу. А „Бар у Джона” далей існуе, прымае новых гасцей, а людская трагедыя была сенсацыяй усяго пару дзён.

Паўліна ШАФРАН

Юбіляры з войтам і кіраўніком ЗАГСа ў час святкавання 15 сакавіка г.г.

Медалі шлюбным парам

У народзе кажуць: „Згода будзе, нязгода разбурае”. Гэтай прымайкай можна пакарыстацца ў сямейным жыцці. Дзе талерантнасць і зразуменне гасцюе, там спакой і шчасце царыць у сям’і.

Прэзідэнт Рэчы Паспалітай адзначае шлюбныя пары з нагоды 50-годдзя супольнага сужонства. Сёлета ў Чаромхаўскай гміне арганізавалі дзве імпрэзы па той прычыне: 15 сакавіка і 6 чэрвеня. Ад імя Прэзідэнта віншаванні і медалі ўручаў юбілярам войт гміны Міхал Врублеўскі. А былі імя: Мар’я і Мікалай Парфенюкі, Яўхім і Параскева Саласцюкі, Мар’я і Ян Саўчукі з Кузавы, Густава і Стэфан Камінскія з Чаромхі-Станцыі.

У чэрвені адзначаліся: Мар’я і Васіль Назарукі з Вулькі-Тэрахоўскай, Галена і Сцяпан Пракапчукі, Яўгенія і Уладзімір Данілевічы, Мар’я і Тадэуш Кастоўскія, Анна і Мікалай Самасюкі з Чаромхі-Станцыі.

Цырымонія адзначэння юбіляраў праходзіла ў памяшканні ЗАГСа Гміннай управы. Былі кветкі, падарункі, як і многа ўспамінаў за чаркай шампанскага. Пачастунак падрыхтавалі працаўнікі гміны. Мерапрыемства праходзіла ў сямейнай і сардэчнай атмасферы. Напэўна застанецца ў памяці юбіляраў на доўгія гады.

Уладзімір СІДАРУК
Фота Анны КОЛТАК

У Старым Двары, ля Семаніўскага возера

Рэгаты, фэст і Купальская ноч

6 ліпеня ў Старым Двары (Нараўчанская гміна) над Семаніўскім вадасховішчам арганізавалі рэгаты кабінавых яхтаў, фэст і святкаванне Купальскай ночы.

Фэст пачаўся каля гадзіны 21, яшчэ перад захадам сонца. Сцэну пабудавалі на берэзе вялікага Семаніўскага возера і выглядала яна быццам палуба карабля, упрыгожаная шматколернымі сцяжкамі. Беларускае калектывы ў прыгожых народных касцюках выступалі на фоне вялікага люстра вады перад і пасля цудоўнай красы захаду сонца. Панавала вясялая, прыемная атмасфера. Тут патрэбная была беларуская песня, каб дадаць атмасферы большай узнісласці, выклікаць лепшыя душэўныя хваляванні.

І паплыла яна, задорная беларуская песня. Канцэрт пачалі „Нараўчанкі” з На-

раўкі. Праспявалі пяць песень. У той час да высокага берага плылі лодкі. Усё больш людзей падыходзіла да сцэны, ахінутай вярчэрнім змярканнем.

За імі на фоне бліскучай ад сонечнага ззяння вады выйшаў на сцэну жаночы калектыв „Чаромха”. Спяваў ён без акампанементу колішнія беларускія народныя песні. У чаромхаўскіх жанчын прыгожыя звонкія галасы і вялікае пачуццё рытму. За імі спявалі чатыры жанчыны з Вулькі-Тэрахоўскай — „Вульчанкі”. Таксама без акампанементу, але зладжана, добра. Так калісьці спявалі дзяўчаты летнімі вечарамі на лавачках. Заспявалі навейшую сваю песню „За горамі голубы лігаюць” і на сцэну просяць „Красуняў” з Краснага Сяла. А навокал плыве рамантычныя цёплыя ліпеньскія вечары. „Красуні” спяваюць песні

„Цветочки збірала”, „Я ў суботу радзілася” і „Аздавала маці дочку замуж”. Закончылі песняй пад публіку — гумарыстычную „Як я самагонку гнала”.

Пасля 22 гадзіны вядучыя канцэрт далі магчымасць выступіць міхалоўскаму 3-асабоваму (Мар’юш, Адрыян і Славэк) гурту „Сакрэт”. Іх „чадавы” выступ працягнуўся паўгадзіны. Спявалі і ігралі на ўвесь рэгуляртар узмацняльнай тэхнікі. Захвацілі моладзь танцаваць вакол сцэны, ды й на сцэне.

А гадзіне 22⁴⁵ сцэнай завалодалі вядомыя „Васілёчкі” з Бельска-Падляскага і хор Гайнаўскага дома культуры. За імі выйшла капэла з Дубін, „Цаглінікі” са Старога Ляўкова ды гурт „Аксель” з Нарвы.

Затым пачаўся паказ феерверкаў. Шматколерныя ўспышкі паласалі цёмнае неба над возерам.

Выстраіліся ўсе самадзейныя фальклорныя калектывы і з песняй „Купалінка, купалінка, цёмная ночка” панеслі вянкі на ва-

ду. Вельмі прыгожыя вянкі з валошкі, рамонаў, ружаў, белай канюшыны, хрызантэмаў і іншых кветак сплялі дзяўчаты і жанчыны са Старога Ляўкова і з хору ГДК. Шкада, што за іх выкананне не было ўзнагарод, бо ўсе вянкі былі гэтага варты. Цяпер не ўсе ўмеюць плесці такія цудоўныя вянкі і гэтая традыцыя гіне.

Народу ў Старым Двары ў Купальскую ноч сабралася вельмі многа. Хто ведае, ці не лепш ладзіць Купалле тут, над Семаніўскім возерам, чымсьці ў Белавежы. Час пакажа.

А ў Старым Двары народнае гуляанне працягнулася да белага рання. Калектывы падсілкоўваліся (пяклі кілбаскі) ля вогнішчаў. Усе ўдзельнікі абрадавага Купалля спявалі і танцавалі разам з гуртамі „Сакрэт” з Міхалова і „Аксель” з Нарвы. А хто адпачываў, слухаючы пляскаанія хваляў Семаніўскага возера.

Дык да сустрэчы праз год!

Янка ЦЕЛУШЭЦКІ

Пачакальны-прывіды

Цяпер часта сустраем пашкоджаныя пачакальны на аўтобусных прыпынках ПКС. У Новым Ляўкове (Нараўчанская гміна) пабілі і выкінулі дзверы ды павыбівалі шыбы ў вокнах. У драўлянай пачакальнай ПКС у Плянцы ў той жа гміне знішчылі лавачкі і падлогу. У пачакальнай ў Сушчы (Міхалоўская гміна) адбілі дошкі ў задняй сценцы. Цяпер сюды ніхто не заходзіць нават у дождж. Як добра

памятаю, гэтыя некалі прыгожыя драўляныя пачакальны (такія найлепшы гарманізуюць з пушчанскім краевідам) пабудавалі самі жыхары вышэйзгаданых вёсак на грамадскіх пачатках.

А вось іншы прыклад. Пад канец красавіка ў Старым Ляўкове тамашнюю пачакальную ПКС каля царквы добраўпарадкавалі ды памалювалі прыгожай карычневай фарбай. (яц)

Клопаты з аблясеннем

У Бельскім павеце надлясніцтва наглядаюць за 15 568 га недзяржаўных лясоў. Займаюцца імі 11 лясных работнікаў. Лёгася Бельскае староства выдаткавала на гэта амаль 111 тыс. зл.

Бюджэтная датацыя на лясную гаспадарку з году ў год змяшчаецца. Няма так-

сама распрацаваных спрошчаных планаў добраўпарадкавання лесу, а сяляне, якія ўжо аблясілі свае палі, не атрымалі кампенсацыі за насаджэнні.

Сёлета ўвайшоў у сілу закон аб прызначэнні ворных зямель на аблясенне. У Бельскім павеце 260 сялян падалі заявы на аблясенне больш за 800 га. Ліміт для Бельскага павета — усю 36 га — несуразмерны з патрэбамі. Закон выклікаў зацікаўленне сялян аблясеннем грунтаў V і VI калсаў. (мм)

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

Выдавец: Праграмавая рада тыднёвіка „Ніва”.
Старшыня: Яўген Мірановіч.
Адрас рэдакцыі: 15-959 Białystok 2,
ul. Zamenhofska 27, skr. poczt. 149.
Тэл./факс: (0 10xx 85) 743 50 22.
Internet: http://republika.pl/niva_bielastok/
E-mail: niva_bielastok@poczta.onet.pl
альбо: niva_bielastok@skrzynka.pl

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury.

Галоўны рэдактар: Віталь Луба.

Сакратар рэдакцыі: Аляксандр Максімоў.

Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярбубская.

Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксандр Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярбубская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шафран.

Канцэлярыя: Галіна Рамашка.

Камп’ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук.

Друкарня: „Orthdruk”, ul. Składowa 9, Białystok.

Тэкстаў не замовіўных рэдакцыя не зварача. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstów nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

Прэnumerata: 1. Termin wplat на прэnumeratę на IV kwartał 2002 r. upływa 5 września 2002 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe

на terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie całego kraju.

2. Cena прэnumeraty на IV kwartał 2002 г. wynosi 26,00 zł.

3. Cena kwartalnej прэnumeraty з wysyłką за granicę pocztą zwykłą — 115,00; pocztą lotniczą Europa — 127,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 153,00. Wpłaty przyjmuje „RUCH” S.A., Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa, Pekao S.A., IV O/Warszawa, Nr 12401053-40060347-2700-401112-005.

4. Прэnumeratę można zamówić w redakcji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 3,40 zł, a kwartalnie — 44,20 zł; z wysyłką за granicę pocztą zwykłą — 4,70 (kwartalnie — 61,10), pocztą priorytetową: Europa — 5,90 (76,70), Ameryka Płn., Afryka — 6,60 (85,80), Ameryka Płd., Środk., Azja — 7,40 (96,20), Australia — 9,60 (124,80). Wpłaty przyjmuje Rada Programowa Tygodnika „Niwa”, Białystok, ul. Zamenhofska 27, nr konta PBK S.A., I Oddział Białystok, 11101154-401150015504.

Ніўка

Фота <http://www.anekdotov.net/>

ных поспехаў, як, напрыклад, у гандболе, цяжкай атлетыцы ці гімнастыцы. Дый беларускія заўзятары ніколі не вылучаліся такой адданасцю і фанатызмам, як грузінскія альбо ўкраінскія. Нават у 1982 годзе трыбуны сталічнага стадыёну „Дынама” не былі запоўненыя, хоць у тым годзе менскае „Дынама” стала чэмпіёнам СССР.

У сярэдзіне 80-х міліцыянты на стадыёне адбіралі ў маладых людзей бэзсэсэраўскія сьцягі, як цяпер адбіраюць бел-чырвона-белыя. Беларуская міліцыя ўвогуле вылучалася нейкай асабліва тыповай для беларусаў строгасцю. Міліцыянт мог — на стадыёне! — зрабіць заўвагу альбо нават затрымаць заўзятараў, якія, на ягоную думку, занадта го-

рача выяўлялі свае эмоцыі.

У пачатку 90-х у юных фанатаў, далёкіх ад нацыяналізму пэтэвэшнікаў і школьнікаў, галоўным поклічам стала „Жыве Беларусь!”, якое яны пачалі скандаваць замест „Дынама-Мінск”. А галоўным і, на жаль, адзінкавым зорным часам беларускага *футболу* можна назваць перамогу нацыянальнай зборнай над чарадзямі гэтай гульні галляндцамі — адзін-нуль. Зрэшты, я ж кажаў: кожны думае, што ён разбіраецца ў *футболе* і палітыцы...

Віталь Цыганкоў

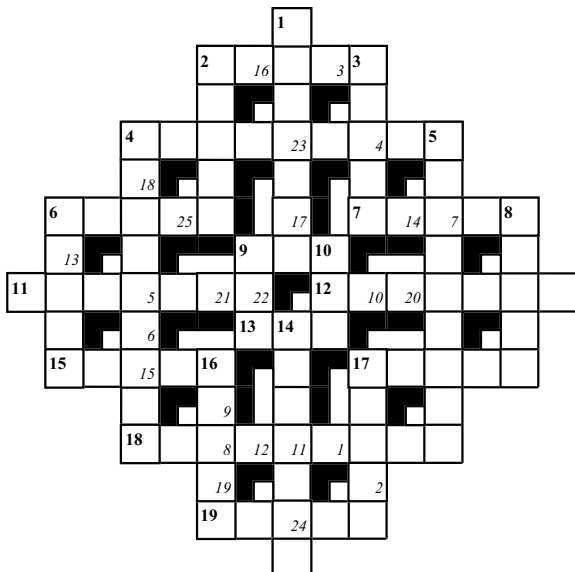
(паводле часопіса „ARCHE”, 7/2000)

Футбол

Футбол і палітыка — дзве рэчы, у якіх разбіраюцца ўсе бяз вынятку. *Футбалістаў*, як і палітыкаў, зацята крытыкуюць людзі, якія самі ня могуць, вобразна кажучы, патрапіць па мячы. „Ты куды б’еш?”, „Ну што гэта за пас?” і гэтак далей.

Па-ангельску *foot* — нага, а *ball* — мяч. *Футбол* быў і застаецца ў Беларусі самым масавым і папулярным відам спорту, хоць тут у нас няма такіх выдат-

Крыжаванка

Гарызантальна: 2. рухавік, 4. устравка для сілкавання напр. ліхтарыка, 6. мужчынскі галаўны ўбор мусульман, 7. мангольская адміністрацыйная адзінка, 9. абрэвіятура беларускай дарожнай аўтамабільнай інспекцыі, 11. адтуліна для выхаду паветра, 12. вытворчая група, 13. першы цотны лік, 15. шарык з паветрам у вадкасці, 17. гультай, 18. індыйскі штат з Джайпурам, 19. дапамога, падтрымка.

Вертыкальна: 1. стары чалавек, 2. горы ў Венгрыі, 3. сталны брус для ко-

лаў поезда, 4. трактар з адвалам для зямных работ, 5. ігравісцкая бітва добра са злом, 6. касцяная аснова галавы ў пазваночных, 8. Янаш, венгерскі камуністычны лідэр (1912-89), 9. напр. змяя, 10. мова жыхароў паўднёва-усходняй Нігерыі, 14. месца на рацэ, куды звяры прыходзяць піць, 16. індыйскі князь, 17. дзяржава з Вільняй.

(Ш)

Рашэнне крыжаванкі складуць літары з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя рашэнні, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 23 нумара

Гарызантальна: Дзідро, галушка, Кера, рыбалка, ракета, даніна, радзіма, аскома, Варшава, актава.

Вертыкальна: агарод, Жлобін, эшалон, Дакар, ігрок, рулет, Андора, Еліфаз, Арарат, аўсюк, ікона, Арава.

Рашэнне: **Еш з голаду, а любі змолду.**

Кніжныя ўзнагароды высылаем **Аляксандру Дабчынскаму** з Беластока і **Надзеі Сцяпанавай** з Віцебска.

Грошыкі

— Вось і польскі грош у балоце, — сказала пані Марыся, гартаючы драбнякі ў сваім кашалёчку.

Зразумелі мы, што справа не ў тых медзяках, якія наша немалая каляжанка выбірае на пяць вроцлаўскіх булчак, а думае яна больш глабальна.

— А як маюць не ляжаць тамака? — бы не здзівілася Мірка. — Спачатку выцягнулі Бэльку, пасля прывалілі Калодкай... І справа се рыпла.

Тут усе пагалоўна падаліся да Рамашкі па выплату мясячнага заробку. Ужо прывыклі адлічаць у думках тыя 200 злотых, што забраў быў іх міністр ад кожнага, ды пра гэта не кажацца. Праўда, міністр ужо інакшы, але і той лгаў у вочы, што ўсё ў парадку, будзе як было, а гэты, новы, мае вопыт у вырванні грошай, але для свайго прафесіянальнага круга. Кожны хапае свой кавалак хлеба як найбольшым кусам! Гам!

— Так то ёсць — хто многа робіць, той мала мае, — пералічыў Алексій тое, што страціў.

І праўда, нарабіўся як вол, наездзіўся па свеце, і з чорнымі, і з чырвонымі, і з пярэстымі нагаварыўся, а ў той час, як ездзіў у святых месцы, нарабілі яму бязбожныя калегі брыды ў мястэчку. А чым больш пішаш і друкуеш, дык за ўсе разам атрымаецца зусім мала. Такі дзіўны, для некаторых зразумелы, фізічна-эканамічны закон у апошнія часы стаў дзейнічаць.

— То, можа, якія дрожкі сабе купім, з якое складчыны? — папыталася Гандзя, прытупваючы на месцы — балелі мазалі на нагах, што стапталі тутэйшыя дарогі. — Плэнтаешся па людзях, не спіш, калоцішся па вандолах, намэнчышся, а дадуць за тэкст як таму, хто парыпеў крыху на кручаным крэсле. Ну, мо коніка якога з вёскі возьмем на выхаванне, паставім, во, тутака, у га-

родчыку за рэдакцыяй... Тут у гэтых шопках ці не свіней трымаюць нашы суседзі...

— Не свіней, бо не квікаюць, — са знаўствам заўважыў Шурык. — Пэўна, трусоў, бо і не кудаччуць яны, і не кукарэкаюць. Ціхая справа, чыстая. Ды з канём, мабыць, быў бы клопат... Іржаў бы ён.

— Які клопат! Чаго іржаць! Сена прывезлі б з вёскі, летам пасвіўся б наш конік над Белай. Угнаенне з-пад каня — на ўчасткі прадаць можна ясной і восенню, — стаў пералічваць я. — На мураўцы пасялі б пачурыцы, на конскім добра растуць... Якую саху ў шопку ўкінуць — маглі б у рамках гаспадарчай дзейнасці падворваць агароды... У Варшаве пахвалілі б, што рэдакцыя стараецца зарабіць на сябе. За канём марыў у вершы хадзіць басяком Алесь, дык хай з тае Варшавы ўрэшце ў „Ніву” прыедзе. Будзе мець заняткаў варты паэта, публіцыста і навукоўца, грош трапіцца... Ну, пэўна, невялічкі...

— Жартуеш, Вандал! — азваўся Рыгор Лясун, які сама прыехаў з Белавыжы. — Араць ён будзе так, як піша — ніколі разора роўнай у яго не стане. То ж не папрэ па загонах за ім Марыся, пільнаваць, каб усё акуратна было, і ці не на чужы палатак наш араты запёрся.

— Вы, Рыгору, чалавек добры, не бераце за свае допісы ганарару, каб нам на гарбату хапіла. А гарбатага нават магіла не выпрастуе, — з таёмнае свае каморкі азваўся Алік. — А так, вась, павінна быць: сам напісаў — сам прачытай.

— А тады толькі чытачу дай, — кінула крылатую фразу Гена, якая робіць і за наборшчыцу-машыністку, і карэктарку, і апрацавачніцу, і музеяфондніцу, а за ўсё гэта разам ёй плаціць удвая менш, чым за адзін такі штат у іншым месцы. І ўздыхнула на ўсе грудзі: — Танучы за саломінку хапаецца...

— От, людкове не бацаць у сваім воку бэлькі ці калодкі, нават, а што саломінку! — махнуў рукою Яўген.

Вандал Арляньскі

„Даўціпы” Андрэя Гаўрылюка

Певень знайшоў страусава яйка, прывалок пад курнік і ганарыста паказвае курыцам:

— Глядзіце! Такія яйкі вырабляюць за мяжою.

***

— Даўно вы страцілі мужа?

— Два месяцы пасля шлюбу. Памёр раптоўна, сэрца...

— Доўга не царпеў...

***

Размова дачкі з маці на Дзікім Захадзе:

— Ведаеш, мамачка, Біл напэўна ажэніцца са мною!

— Зрабіў табе прапанову?

— Не, застрэліў сваю жонку.

***

На забаве п’яны Грышка абдымае апорную калону; праз нейкі час звяртаецца да яе:

— Найлепш, аднак, танцуецца мне з вамі.

***

Стукнуліся франтальна два самаходы. Адзін шафёр крычыць другому:

— Ці ты сляпы?!

— Калі б быў сляпы, то б у цябе не пацэліў!

***

Паліцыянт спыняе празмерна разганага шафёра:

— Ха-ха-ха! Чакаю вась ад раціцы...

— Ведаю, таму я так і спяшаўся.

***

Два турысты праводзяць канікулы лежачы на пляжы.

— І што: шчаслівы на канікулах? — пытае адзін.

— Вядома, толькі адно мяне нервуе, што ў вольны час трацім суботы і нядзелі.

***

Два сябры папіваюць піва. Адзін, які нядаўна вярнуўся з экскурсіі ў Італію, паказвае здымак Крывой вежы ў Пізе...

— Ну, ну! — круціць галавою другі. — Нядрэнна хіба ты тады нахлябтаўся?

***

Малая жанчына ўваходзіць на вагу і ўсклікае:

— Ой! Я замалая!

— Ты хіба хацела сказаць, што затоўстая? — пытае муж.

— Ды не! Згодна табелі, жанчына, якой 168 сантыметраў росту, павінна важаць 60 кілаграмаў; не хапае мне 8 сантыметраў...

***

Найгоршаму вучню пасля заканчэння школы ўдалося атрымаць працу ў дарожнай паліцыі. Спыняе вадзіцельку, якая праехала скрыжаванне пад чырвоным святлафорам.

— Хто вы па прафесіі? — пытае яе.

— Настаўніца.

— Тады будзьце добрай сто пяцьдзсят разоў напісаць зарок „Буду трымацца правіл дарожнага руху”.